

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”

în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVIII.

Blaj, 25 Aprilie 1908.

Numărul 16.

ÎNVIERE.

În zilele noastre de necredință și materialism, sărbătoarea măreață a Invierii Domnului pare ași fi pierdut din farmecul deosebit de puternic.

Biserica, neclintită ca o stâncă în mijlocul valurilor, rămâne aceeași în credință și principii, propoveduind credincioșilor aceleași dumnezeiești învățături, cari le-a dat lumii înainte cu veacuri.

Privind în trecutul bimilenar al creștinismului, câtă frământare, câtă distrugere nu întâmpinăm în preajma umilitei credințe nouă, propoveduită de învățăceii blândului prooroc din Nazareth.

Și iată: s'au prăbușit stăpâniri și s'au răstogolit tronuri de aur și de fildeș, s'au ridicat până în slavă și au dispărut apoi popoare după popoare și împărății după împărății — și stăpânirea Mântuitorului, care nu eră din lumea aceasta, s'a estins ca o flacără, ca un grandios incendiu peste întreg rotogolul pământului. Roma Cezarilor, stăpâna lumii și Athena sediul științelor și artelor antice și-au întunecat nimbul de glorie în fața atot — stăpânitorului curent al învățăturilor creștine. Dumnezeu necunoscut, despre care vorbise sfântul Pavel Athenienilor, s'a însăslășuit și în metropola culturală și în cea politică a unei lumi, care se prăbușia.

Minunatele statui de marmură ale zeilor părăsiți au rămas fără închinători, și omenimea, trezită ca dintr'un somn de moarte, își deschide sufletul, spre a putea cuprinde în toată lumina și strălucirea lor, nouele învățături, pe cari le bănuise oare cum dinainte într'un colțisor uitat al sufletului.

Au urmat apoi vremuri de mărire și de umilință, vremuri de credință puternică și vremuri de slăbire a credinței, de necredință chiar.

Omenimea a oscilat când în o parte când în alta, istoria și-a desfășurat evenimentele, și alături de schimbarea *materială* a lucrurilor, istoria ne descopere seria infinit de lungă a luptelor *de principii*: sute și sute de învățături greșite s'au ridicat și s'au pierdut, altele au urmat în locul lor, ridicându-se pe o vreme oarecare la suprafață, apoi cufundându-se în oceanul uitării.

Învățătura Mântuitorului a plănuit deasupra acestor lupte mărunte, deasupra neputințelor svârcoliri ale crecerii omenesc, confirmându-și origina ei dumnezeiască.

Omenimea, întorcându-se în jurul ei, după cum pământul se întoarce în jurul soarelui, și-a păstrat totuși caracterul schimbăcios și nestatornic, în proporția, în care s'a îndepărtat de aceasta sfântă învățatură.

Cu cât ei se apropiau mai mult de Acela, care eră lumina lumii, cu atât li-se lămuria mai mult taina vieții, cu atât înțelegeau mai bine, că moartea nu e decât o trecere dela o viață efemeră la alta fără sfârșit.

Ce larg și luminos e orizontul vieții, privit din înălțimea acestor eterne adevăruri ale creștinismului.

În schimb, ce tristă și posomorită ni-se înfățișează viața, când ea e privită numai din punctul de vedere al mărginitei noastre priceperi umane. Vedem bine, dacă privim viața din acest punct — că viața noastră nu are nici un sens, căci ce folos de gloria, renumele și bunăstarea ce ni-am agonisit-o, când va veni o vreme, că toate acestea le vom părăsi, și ne vom muta în groapa neagră, care nu închide pentru noi nici o speranță! Și ce sens are înșiruirea celorlalte vieți, cu nizuințele lor deșarte, când toate se vor sfârși odată, când însuș globul pământesc, va încremenii înghețat în spațiu,

și când va încetă orice viață în acest corp ceresc nenorocit, în care au trăit, au gândit și s'au zbatut atâtea milioane și milioane de ființe, astrucate acum sub normanul de zăpadă și de gheață!

Știința rigidă de astăzi, gândindu-se la adevăratul sens al vieții, la origina ei tainică și ținta ei finală și mai tainică încă — spune cu încăpăținare: Ignoramus.

Și omenimea, neîndestulată cu acest răspuns, amăgită în speranțele ce și le-a pus în atotputernicia științei, se întoarce iarăș, din când în când, spre adevărurile părăsite ale credinței.

Oameni preocupați cu totul de vederile lor materialiste, de principiile contrare credinței, se alătură și ei la bucuria obștească a Invierii Domnului. În fundul sufletului lor, întunecat de atâtea preocupări, se sbate, în luptă cu stângerea, o mică scântee, restul credinței. E de ajuns o adiere cât de ușoară, o înfiorare cât de mică, pentruca schinteia aceea să ardă mai departe, luminându-i și încălzindu-i viața.

În vremile de necredință și materialism, prin cari trecem, să cerem cu toții dela Cel de sus, întărirea credinței noastre puține, și schimbarea vieții noastre, în conformitate cu aceasta întărire a credinței.

Iar noi, nevrednicii slujitori la altarul Celui prea înalt, să cerem îndoită îndurare cerului, pentru a ne întări înșine și pentru a sprijini și pe alții pe cărarea îngustă și dificilă a mânturii sufletelor noastre.

Să lăpădăm slăbiciunile multe și păcatele urâte, să iertăm totul pentru Inviere, salutându-ne în ziua sfântă de azi cu salutul creștinesc:

— *Hristos a înviat!*

Deciziunile sinodului arhidiecezan din 1904 și 1906. De Paști căpătăm dela Ordinariat un dar frumos: deciziunile sinodali din anul 1904 și 1906.

Sinodul convocat pe 10 Maiu 1904 și amânat pe 23 Noemvrie 1906 avea să se ocupe mai întâiu de chestia congruei, avea „să găsească leac, ce să vindece intristarea de carea eră cuprins, și este încă cuprins clerul din parohii. — De ani de zile amână guvernul rezolvarea acestei chestii, a întâmpinat greutăți — să nu ne sfim a o spune — din partea unor episcopi catolici unguri. Acum chestia congruei se pare a fi asemenea unui ou roșu de Paști, care se va curăți în cameră încă înaintea închiderii sesiunii de vară, căci e fiert și colorat găta. Cum s'a fiert și colorat nu știm, putem ști, că nu va fi ideal. Congrua întregită dela stat la frații neuniți în foarte multe cazuri a subtras-o ministrul fără nici o cercetare făcută de Consistorul competent, de multe ori numai la însinuarea cutărui informator. La noi nu se va putea subtrage toată dotațiunea, ce o va căpăta preotul din fondul congruei, nu credem, să se fi învoit corul episcopesc, ca ministrul să poată subtrage și partea cu cât contribuie beneficiații mai mari și fondul religionar. Conferința episcopescă chemată pe 23 Aprilie c., Joia sfințelor patimi va termina lucrările pentru congrua, și după Paști se va desface oul în cameră.

Avea să se ocupe sinodul arhidiecezan și de stârpirea concubinatelor. Chestia aceasta au rezolvat-o părinții sinodali foarte bine în titlul II, unde se statorește „procedura pentru stârpirea concubinatelor,” dar mai ales în titlul VI, unde „recunoscând (sinodul) valoarea eficace a misiunilor sfinte întru promovarea virtuții... pentruca aceste misiuni sfinte să se generalizeze și să se deprindă în mod sistematic” decreteză înființarea „Reuniunii de misiuni sfinte a preoților din Arhidieceza greco-catolică de Alba-Iulia și Făgăraș” pe baza statutelor publicate între deciziuni la titlul VI în 26 și-i. Dela misiunile acestea așteptăm noi stârpirea concubinatelor și altor vicii ce stăpânesc. Misiunile sunt un lucru nu de toate zilele, împreunate cu multă oboseală, peste cari își varsă Dumnezeu darul său din belșug, cu un efect ne mai pomenit.

Dușmăniile cele mai vechi se împacă oamenii cei mai înstrăinați de biserică se fac creștini buni, oamenii învață a-și cunoaște bine, ce e proprie legea creștinească, și ce înseamnă a trăi cum poruncește legea creștinească; acestea sunt unele efecte principale ale misiunilor.

În statutele Reuniunii de misiuni sunt prevăzute și exerciții spirituale pentru preoți; dela exercițiile acestea se poate aștepta mult, între altele să se întărească legătura de drago e frățească și convingerea, că noi toți trebuie să lucrăm împreună, din toate puterile pentru scopurile bisericii noastre.

Alte hotărâri de ale sinodului tractează chestii administrative, sunt făcute pentru a preciza poziția cantorilor, administrarea averii bisericesti și alte lucruri.

Cu părinții sinodului dorim și noi din inimă, ca misiunile să se generalizeze și să se facă în mod sistematic. Se va aduce în în oare care chip la cunoștința fraților preoți președintele Reuniunii de misiuni, pe care

are să-l denumescă Ordinariatul. Frații preoți să nu întârzie a răspunde la chemarea acestuia, ca așa în scurt timp să se poată organiza și pune în lucrare Reuniunea aceasta, earea va aduce multă binecuvântare peste Arhidieceză.

„Lupta” din Budapesta, care a pornit cu un reclam așa de mare și pe urmă ne-a dat atât de puțin, ar face un lucru foarte cumințe, dacă și-ar cunoaște pe deplin puterile și nu s'ar compromite cu articole copilărești zi de zi.

Am fi putut remarcă destule chies-uri din trecut, dar ne-am abținut pe cât ne-a stat în putință, pentru a nu atinge și pe vrădnicii nostri, deputați, cari stau și ei cu numele alături de jurnalul „acreditat,” — din nenorocire numai cu numele.

Ce rost are de pildă, publicarea protestului incendiar a câtorva învățători din dieceza Gherlei din nrul 76? Și ce servicii poate aduce neamului nostru un „protest” ca acesta vrednic de coloanele lui „Szabad Szó”?

Cu chestia Măneguțiu a alarmat, de pildă toată lumea românească, aruncând grave acuze neprecugetate asupra Mitropoliei din Sibiu, și după doi-trei numeri vine și retrace tot ce a spus, constatând, că Măneguțiu nu e restituit în slujbă, ci că e vorbă numai de cassarea sentinței forului delegat din Arad, dar nu s'a dispus nici restituirea protopopului amovât din post, nici să i-se restituie competențele sale.

Dacă redactorii „Luptei” ar înțelege aspra ironie din corespondența ce li s'a trimis dela Sibiu, ca desmintire, ar fi mai rezervați și cu mai mult temei în ale scrisului, — iar dacă nu se vor cuminti nici acum, pot să urmeze pe drumul larg de a seduce opinia publică și de a se face de răs.

Iar dacă redactorii „Luptei” nu au ambiția aceasta, ar putea s'o aibă, credem, susținătorii acesteia, pentru cari am dori să ne păstrăm toată conziderația, ce o avem.

Cum suntem noi, tinerimea?

Dl Goga și-a spus cuvântul. E rândul nostru acum, a tinerimei, care acum își face învățătura, de a ne spune și noi părerea ce o avem despre noi însine

Nu e bine să ne mințim unul pe altul. Și nu e bine să o facem aceasta nici sub forma de poetizare măistrită, nici sub cea de meștesugită dosire a adevărului, de vrută sau de nevrută acoperire a realității, înaintea celor ce vreau, ce trebuie neapărat să ne cunoască.

— A venit dl Iorga și ne-a osândit — din motive, ce nu trebuie bagatelizate — greu, dureros de greu, Dlui, e drept, aduce spre ilustrare tapte și oameni, cari stau în legătură cu persoana dsale. Și tocmai de aceea cei mai mulți vor fi trecut ușor peste aceste constatări, în felul în care ușor trece și presa de aici peste lucrurile cu adevărat bune, peste puțini entusiaști mari, ce propovăduesc în țara străbătută de atâtea lipsuri, în România noastră a tuturor, o învățătura, ce singură poate mântui de perire și țara și neamul ce o ține. Cei mai mulți se vor fi uitat numai la motivele ce l'au îndemnat pe dl Iorga să facă acestea constatări, fără să se mai gândească și la aceea,

de vor fi adevărate sau nu acestea constatări.

Nu mai la motive se pare, că s'a uitat și dl Goga. Prietenii — să le zicem literare — ce le are, cu *exemplarele* citate de dl Iorga, îl vor fi împiedecat poate de a recunoaște, dacă nu în întregime, cel puțin în parte adevărul osândei aduse asupra întregii tinerimi ardeleni. Și sub îndemnul acestor prietenii, și sub vraja duioasă a unei vieți studențești, ce a trăit-o nu de mult și ds. a învălit măiestru în coloare de atâtea poezie viața ce o trăiește tinerimea de aici. Da, așa își scurg viața băieții de plugari și de preoți săraci, așa înflorite de poezie și de înălțare sufletească se părăndă zilele «lui Ioniță și a lui Niculiță și al lui Traian al popii» duși la învățătura între străini, așa-și câștigă învățătura, așa-și desăvârșesc sufletele băieții buni, cari pe lângă sărăcia ce-i scutește de ademenirile primejdioase ale vieții de oraș, mai poartă în suflete o dragoste și o alipire mare față de cei rămași acasă, față de ceice în sudoarea unei munci și a unei robote aspre, își țin odrazleie departe la învățătura. Da, aceasta e povestea plină de poezie, de înduioșare și de mucenicie sufletească ce o duce o parte, dar numai o parte, din tinerimea noastră.

Așa trăiesc mai toți băieții de plugari și o mare parte dintre băieții de preoți și de domni dela sate.

Așa buni, așa nepătați în virginitatea lor sufletească își mână traiul între străini mai toți acești băieți. Dar aceștia alcătuiesc numai o parte a tinerimei noastre. Și aceasta dl Goga, care abia de 3—4 ani s'a despărțit de viața studențească, ar trebui s'o știe. Pe lângă fața de aur, moneda mai are și altă față: Să fie cu puțință oare, ca această altă față a monedei pe vremea dlui Goga să nu fi fost? Ne vine greu a crede.

Nu suntem toți feciori de plugari și de preoți săraci dela sate. Se găsec printre noi și băieți de bani gata, băieți de advocați, de medici, de preoți și de cărturari cu mai bună stare materială. Nu suntem toți din un singur ținut: unii suntem din Ardeal, unii din Bănat, alții din Maramurăș, ori din părțile Ungurene. Pe lângă aceea nu toți ne facem învățătura în școli românești, ci mulți aproape 4% din 10%, isprăvim în școli ungurești. Și nu suntem toți croiți din aceeaș pănură; împrejmuiți din toate părțile — ca de o apă rea — de cultura străină, ce ni-se dă în cărți, ce se predică în mulțimea de ziare ieftine, ce se propovăduiesc de pe tribunele publice, când cu larmă jidovească, când cu ifosuri de aroganță jignitoare, cât de mic e numărul aceloră dintre noi, cari vor fi în stare să-și păstreze nepătate, în toată virginitatea curățenii, sufletele de acestea iniuriințe, ce murdăresc, ce strică și incurcă credințele? Când vorbim de tinerime trebuie să ținem samă de toate acestea împrejugări.

Așa de mic, așa de disparent e numărul aceloră, căroră li-se potrivește literă de literă povestea dlui Goga. Dintr'o sută abia vor fi 10, să zicem 15 — cu teamă de exagerare altfel — cari vor fi trecând prin această viață de conștiinți corupte de declamările șubrede ale unui patriotism fals, de bruscările jignitoare a credințelor proprii, cari se vor fi strecurând prin această Sodoamă de păcate trupești și corumperi

sufletești, păstrându-și nepătată făptura de acestea atingeri primejdioase și oțelindu-și sufletele cu credințele scoase din povestea dureroasă și tragică a neamului și a satelor noastre și din cetania cuminte a literaturii noastre românești. Acești puțini sunt cu adevărat băieții conștiinți — buni, sunt cei cărora le sună povestea dlui Goga, sunt fața de aur a monedei. Aceștia sunt acei ce se țin în curent, în adevăratul înțeles al cuvântului, cu toate mișcările vieții românești, în a căror suflete trăiește vie și conștiință dragostea și alipirea de neam, sunt acei cari trec cu mintea mai departe decât granițele strâmte și unilaterale ale cărții, sunt elementul cel mai bun, ireproșabil, de muncă și de conștiință în mijlocul tinerimei. Durere însă, că sunt foarte puțini.

La aceștia s'ar putea adauge, tot ca băieți buni, în înțelesul mai îngăduitor al cuvântului — acei băieți cu suflete bune, nepătate încă, cari fie din lipsă de înțelegere, fie din pricina unui mediu de o culoare nepronunțat românească — nu cam pășesc peste marginile buchilor de școală, cari nu-și au de multe ori o conștiință proprie și lămurită, în sufletele cărora se furizază nu arareori înclinări de simpatie pentru cultura ce tot mereu li-se bucină în urechi, dar cari totuși prin legăturile de sânge, prin creșterea ce li-s'a dat acasă, păstrează încă în suflete atâta dragoste și alipire de neam, pentruca să poată face viednică deshilinire între principiile unei vieți și culturi cu adevărat naționale și între principiile unei culturi străine și primejdioase. Sunt elementul de muncă, ce-și vede bine și sârguincios de rostul cărții, sunt elementul, ce primește lesne părerile și judecățile cele drepte, sunt elementul, ce în societățile studențești sprijinește totdeauna pe cei cari întâișează, pe cei cari propovăduiesc vederile cele mai bune, pe elementul de muncă și de conștiință.

Numărul acestor băieți face cam 40-50 la sută. De aceștia și-a adus puțin aminte dl Goga

Este însă un alt element în milocul tinerimei, de care dl Goga și-a uitat cu desăvârșire. Aceștia formează fața dubie și cam intunecoasă a monedei! Și sunt în număr destul de mare, sunt cam 40 la sută.

Aceștia sunt, la cari se observă mai bine influința culturii ungurești. Aceștia sunt arareori băieți de muncă, sunt firi pripite și supărător de superficiale, caractere dubii cu senzabilități morboase, ce-și însușesc lesne snobismul unguresc în modă și în gândire ciardășească. Aceștia sunt oaspeții nelipsiți ai cafenelelor jidovești și ale locurilor de petreceri ușoare; sunt cei a căror prietenii se leagă nu prin înțelegerea sufletească, ce ar fi între dâșii, ci prin uniformitatea croielii la haine, prin fărâșiile de păhare și de vorbe ușoare, legate în cine știe ce fund de crișme subterane. Aceștia sunt cei ce vorbesc supărător de rău românește, sunt băieții fără conștiință națională — pe lângă toate afirmările lor de buni români — și fără judecată proprie. Sunt cei ce nu cetesc nici chiar din bajocură carte românească, sunt cei ce știu numără pe degete cafe-chantaturile Budapestei sau a altui oraș, sunt nelipsiții jucători la alergările de cai și mulți dintre ei cărțași ireproșabili. Sunt element de disordine, de ceartă și de încăierare în mijlocul tinerimii.

Sunt cei ce nu se fac membrii la societățile literate studențești, sau de se fac, o fac aceasta numai în vederea unor certe ce vreau să le producă. Sunt cei ce nu cercează ședințele acestor societăți, numai atunci când vreau să stârnească ceartă și neînțelegere. Sunt cei ce hrănesc adeseori înclinări de simpatie față de socialismul jidovesc din capitale și față de propovedaniile acestuia; sunt cei ce poartă în consecință — ca noroc, că nu conștient — o dujmănie bisericeii și așezămintelor religioase-culturale ale neamului nostru. Sunt cei ce cu ușurința, cu care-și retează mustața pe moda englezească, cu aceeași ușurință se lapadă de principiile și de convingerile, la cari neamul nostru așa de mult știe să țină.

În scurt: aceștia sunt hermafrodiții, aceștia sunt bastarzii culturii ungurești.

La aceștia și numai la aceștia se pot referi constatările dlui Iorga.

Și cine sunt aceștia, din ce ținuturi și mai ales unde-și fac învățătura?

S'o spun. Multora nu le va veni să creadă, dar durere, că din nefericire așa este.

Aceștia sunt băieții de avocați, de medici, de preoți și de alți cărturari cu mai bună stare materială, *sunt odrazole scumpe ale aristocrației noastre*, dacă se poate vorbi și la noi de o aristocrație. Sunt cei ce au isprăvit gimnaziile străine, sau gimnaziile bălțate, ca cel din Băiuș. Între aceștia se numără mai ales *băndărenii*, cu onorabilă excepțiune, mai departe *arădenii*, *selăgenii*, *sătmărenii*, — putem zice și aici cu o onorabilă, uneori de tot neînsemnată excepțiune. Ardealul încă își are nu arareori reprezentanții săi în această pleiadă de tineri.

Simptomatic însă e, că mai vartos *din părțile ungurene*, din părțile mărginașe cu ungurimea, unde studiile se fac numai în școli ungurești și unde viața românească pulsează așa de anemic, că mai ales de aici se recrutează acest soi de tineri.

Simptomat e în locul al doilea, că mai ales clasa noastră cultă și mai vartos *intelectualii bogați*, ne fericesc neamul cu acest soi de cameleoni intelectuali.

E o boală socială, de un caracter foarte primejdios, asupra căruia ar trebui să ne gândim mai serios.

Dl Goga poate nu le va crede toate acestea. Dar din nefericire așa sunt. Așa e tinerimea noastră din Cluj, și așa e cea din Budapesta — și mai ales aceasta, căci la aceasta referesc constatările dureroase, ce le-am făcut.

Aceștia am avut a le zice, și le-am zis, nu pentrucă ași simți o bucurie pentru osândirea grea ce ne-o aduce tuturora dl Iorga, nici pentrucă n'aș dori din suflet ca tinerimea să fie așa cum dl Goga spune că e, ci pentrucă mă dor amarnic acestea rătăcirii simptomatice, ce se observă în sinul nostru, și cari amenință deoptrivă viața noastră socială și morală.

Și ar fi de dorit, ca acestea lucruri să nu se acopere, să nu se acopere pentru noi, cari trebuie să ne cunoaștem, să nu se acopere pentru cei de dincolo, cari *au lipsă* să ne cunoască.

Un student.

REVISTE.

Budapesta. Ziarul „Zeit“ a adus zilele trecute știrea, că ministrul-președinte Wekerle a luat asupra-și garanța, că delegația maghiară va vota îmbunătățirea lefi officerilor, dacă el va avea voie să comunice în formă discretă șefilor de partide, că deja la vară se vor începe tractările în chestia concesiilor militare. Domnitorul să-i fi dat lui Wekerle autorisația în această chestie.

Știrea aceasta e desmintită acum de „Politische Korrespondenz“, organul semioficios al ministrului de externe, scriind: „Dupăcum se știe ministrul de externe a declarat formal, că între ridicarea plății officerilor și între alte chestii militare nu e nici o legătură. Astfel dară e eschis, ca pe lângă recunoașterea unei astfel de legături, respective pe baza asta să fi urmat ori-ce fel de pertractări“.

Tot din Viena vine știrea confirmată de „Allgemeine Zeitung“, că între Schönaich ministrul de războiu și între ministrul de externe ar fi deplin acord în ce privește chestia ridicării plății officerilor, și că în cazul, când această chestie nu ar rezolvi-o în înțelesul declarațiunii făcute de ministru de externe în delegația austriacă, atunci ambii ministri își vor trage consecvențele. Ambii ministri vor proceda solidar.

În sărbătorile catolicilor socialiștii au avut un mare congres la care au asistat și reprezentanți străini. — S'a hotărât, ca îndată ce să va pune pe tapet în parlament votul universal așa după cum îl vrea coaliția să proclame greva generală în toată țara.

București. În 22 Aprilie s'a început ședința secretă în care membrii Academiei au votat bugetul. Președinte al Academiei a fost ales tot dl Saligny, iar vice-prezidenți dnul Iacob Negruzzi, pentru secția literară; dl Dr. C. I. Istrati pentru secția științifică și dl Gr. Tocilescu pentru secția filologică-istorică.

S'a acordat premiul Năsturel-Herăscu de 4000 de lei dlui Radu Rosetti, raportor fiind dl Gr. Tocilescu; premiul Lazar și premiul Eliade Rădulescu nu s'a acordat la nimeni. Premiul Adamachi s'a împărțit la trei inși și anume: 1500 lei dlui Dr. R. Rusescu pentru lucrarea sa: „Chestiunea împăduririlor artificiale în România.“ 1500 lei dlui Dr. Dona pentru lucrarea

sa: „Tekir-Ghiolul“ și 1500 lei dlui Dr. Botez pentru scrierea: „Cancerul mamelelor.“ La cel dintâiu a fost raportor dl. Dr. Istrati, la al doilea Dr. Marinescu, la al treilea Dr. Babeș.

În cele două locuri vacante la secția istorico-filologică s'au propus de secție canonicul Dr. Bunea dela Blaj și Evsebie Popoviciu profesor și fost rector al Universității din Cernăuți. Învindându-se însă neînțelegeri, a rămas ca alegerea să se facă în sesiunea viitoare.

CORESPONDINTE.

— Sinod protopopesc. —

Giurgeu, în April 1908.

E obicei în districtul Giurgeului, ca sinodul de primăvară să se țină în Joia din săptămâna a 5-a a s. Post și încă de regulă la scaunul protopopesc din Gyergyószentmiklós.

Intocmai s'a urmat și anul acesta, ținându-se în 9 a l. c. Dintre preoți au absentat 4 inși, dintre cari 2 au fost escusați morboși fiind, iar ceilalți ocupați fiind. Sinodului i-a premers mărturisirea fraților, celebrarea s. liturgii a înaintesfințitelor, iar la fine esortatiunea îndatinată, rostită de On. D. Drăgan, preot în Dâmuc. Disertantele ne-a arătat în colori vii datorințele împreunate cu oficiul pastoral spunându-ne între altele, că lucrările ce le îndeplinim sunt măsura moralității noastre iar la fine dând sfatul ca fiecare preot, să se nisuiască cu totdeadinsul a delătură dela sine apostrofarea puțin măgulitoare și des repetită de popor, că „se faci ce zice popa, iar nu ce face popa“, înlocuindu-o și în practică cu apostrofarea logică „să faci ce face și ce zice popa“.

La 11 oare a. m. s'a deschis sinodul. După constatarea și escuzarea absențelor, s'au comunicat mai multe ordinațiuni consistoriale de interes specific districtual. Mai marcant a fost punctul prin care s'a atins chestia școlară.

După o discuție animată, s'a admis și primit în principiu, propunerea protopopului de a se suscită colecta crucerului, înlocuindu-i-se fiecărui preot datorința morală, de a face colectă în consonanță cu numărul sufletelor din respectiva parohie.

Cu durere s'a luat act, despre faptul că mulți credincioși de ai noștri din comunele săcuesti, au trecut deja la neconfesionalism cu cugetul rezervat de a trece la romano-catolici. Sunt multe semne din cari s'ar părea că apostolii rom.-cat. din respectivele parohii, deșvoaltă un zel febril întru convertirea la rom. cat. S'a cerut întervenirea energetică a autorităților noastre superioare.

S'au censurat rațiunile fondului cultului districtual, care aflându-se a fi corect dedus, cassarului i-s'a dat absolut, Statul activ al acestui fond la finea an. 1907 este de 1051 cor., dintre cari 40 coroane în obligațiuni, iar restul în bani gata.

Dintre propuneri mai marcantă a fost, cea a preotului din Varviz, care fiind actuală a și fost primită unanim și anume: pentru

estirparea mai cu succes a alcoolului să fie rugate autoritățile noastre, se interzică în mod absolut întrebuințarea alcoolului la pomene, sub pedeapsă de a nu fi slujite.

Restul punctelor din program s'au pertractat în ordine. S'a decis respective s'a primit, ca sinodul proxim de toamnă să se țină la Tuighes, alegându-se comisiunea verificătoare a protocolului luat din acest incident, ședința s'a ridicat la 3 oare p. m.

Ospitalitatea cunoscută, a familiei protopopului, a reținut și de data aceasta pe toți frații la un prânz frugal.

* * *

Conform deciziei din sinodul protopopesc de toamnă ținut la Alfalâu în 22 Octombrie 1907, misiunile introduse în mod obligator în acest district, s'au ținut în parohia Vasláb com. Ciuc în zilele de 4, 5, 6 și 7 Aprilie a. c.

Vaslăbul, după cât s'a putut constată până în prezent, este cea mai veche parohie gr.-cat. din protopopiat, numărând astăzi aproape 1300 suflete. E situată în mijlocul sud-ostic a platoului de toată frumuseța numit Giurgeu. Impresurată de vechi și puternice comune per eminentiam săcuesti, formând puntea de trecere din Giurgeu în Ciucul propriu. Din partea sud-ostică a parohiei numită „Boteni“ isvorește bătrânul „Murăș“, care la Vasláb nu e guraliv ca Peleşul sau ca alte râulețe zburdalnice de munte, ci intrând într-o alvie modestă, cam de un metru în lărgime, își începe lungul său curs măiestos, imboldind hotarul cu dese spirate.

Și fiindcă tot din vecinătatea Murășului isvorește și „Oltul“, despărțit de vremuri numai printr-o colină, de o vrăjmășie implorabilă, de sine înțeles, că clima la Vasláb e rece, și așa nu se produce cucuruzul, spi-coasele însă, cu deosebire săcara între împrejurări normale, dau roadă îmbelșugată.

Ceeace pentru ținuturile cu climă mai domoală, sunt locurile pentru vii, aceea pentru Vaslabeni este locul numit „Curechiștea“, cultivând și producând în evant mare curechi, vestit în ținutul întreg. Poporul se mai îndeletnicește cu creșterea vitelor, sunt însă „more patrio“ cei mai destoinici și căutați păstori de oi. Ca o notă specifică a Vaslabeanului, este modul trăgănat — întins — de pronunțare a cuvintelor, precum și portul pitoresc mai ales cel femeesc, care în unele privințe diferește de a celorlalți conaționali din district, de cari și altcum topografice încă sunt cu totul izolați.

În Vaslab se află baie de marmură sură deschisă, care se exploatează printr-o societate pe acții, se mai produce aici și var mult, așa cât comuna politică să susține exclusiv numai din acestea isvoare de venit.

În resortul celor bisericesti încă a înaintat mult Vaslabul mai ales sub conducerea zălosului preot actual A. Donescu. Despre multele lucruri salutari, realizate de acest preot brav, ajutorat de harnicul învățător Nicodin Rus, am avut feticirea de a ne convinge la tot pasul pe durata misiunilor din acest an.

Misiunile au fost conduse de protopopul E. Câmpian, ajutorat de preotul local, cel din Sâdomocoș, Alfalâu și Varviz. În 4 a l. c. la 5 oare s'a celebrat inseratul, după care a urmat mărturisirea credincioșilor. În dimineața zilei de 5 April, misiunile și-au luat avântul lor miraculos, celebrându-se li-

turgie solemnă, în decursul căreia, protopopul a descris temeinic însemnătatea misiunilor, iar la fine preotul Iuliu Băieș a predicat cu mult efect, despre recerimțele unei mărturisiri bune.

După finea s. liturgii s'au reinceput mărturisirile și continuat până la 5 oare p. m. când s'a făcut inseratul, la a cărui fine a predicat protopopul despre s. cuminecătura, a urmat apoi imediat cetirea paraclisului, vorbind la urmă preotul din Varviz despre răutatea păcatului.

Până sara târziu s'au continuat mărturisirile, a căror fir s'a reluat în dimineața zilei următoare și întins până la 10 oare a. m. când celebrându-se liturgia preasfințitelor, cei demni s'au cuminecat. La început a predicat frumos preotul Băieș, despre judecata din urmă, iar la fine cel din Varviz despre iubirea ce o datorim lui Dumnezeu și deaproapelui.

După prânz s'a celebrat gratis pentru cei morboși s. maslu, care a și fost punctul de forță al misiunilor. Ceva mai elevător de inimă mai ales pentru un preot, abia îmi pot închipui, decât să-te afli într-o biserică spațioasă, tixită de credincioși având la mijloc zeci de morboși, așteptându-și fiecare re-însănătoșarea grabnică prin ungerea cu oleu sfințit și rugăciunea rostită de preoții bisericii. Maslului i-a premers catechisarea tinerimei efectuate prin preotul din Varviz, cari după ce au fost pregătiți de ajuns au fost mărturisii prin preotul Solnay din Ciucsâdomokos.

Fiindcă preoții din Alfalâu și Varviz au fost necesitați a se depărta în sara zilei de 6 April, așa în ziua de Bunăvestire misiunile s'au continuat numai prin 3 preoți cari des de dimineață au început cu mărturisirea, căreia i-a urmat celebrarea sfinței liturgii, predicând protopopul despre umilință, purcezend din cuvintele: „iată eu servitoarea lui Dumnezeu etc.“ După prânz s'au continuat mărturisirile până la 4 oare p. m. când s'a celebrat inseratul, apoi au eșit cu toții în procesiune în cimiter, unde s'a servit părăstasul pentru morți, binecântându-se totdata și noul cimiter aflat în apropierea bisericii, formând un întreg cu cel vechi, acuirat prin prudința și jertfa primă a parohului local. Fiindcă în cimiter să finește toată viața omenească, așa eră firese ca și misiunile să se încheie aici.

După finirea acțiunilor religioase, protopopul în cuvinte mișcătoare își ia rămas bun dela credincioși, mulțumindu-le din inimă pentru dragostea neprihănită arătată pe întreaga durată a misiunilor.

Emoționat răspunde și mulțumește în numele poporului preotul local, a căror cuvinte au stors șiroaie de lacrimi din ochii celor prezenți, despărțindu-se și unii și alții pedepplin mângăiați. Observ, că în decursul misiunilor biserică eră totdeauna literalmente tixită de credincioși.

La mărturisire afluența a fost atât de mare, încât peste 100 de inși au trebuit să fie dimiși respective lăsați în sarcina parohului local.

Efectele miraculoase ale misiunilor chiar pentru natura lor nu se pot descrie. Fie binecuvântat tot pașul acelu preot ales, care ne-a dat în mână această armă puternică contra întunerecului.

Uva.

Tuturor abonenților și cetitorilor noștri le dorim „Sărbători fericite!”

Noutăți.

Săptămâna patimilor! Esercitiile spirituale pentru clericii și pentru clerul gremial au fost ținute de către Parintele Spiritual Ștefan Roșian.

Escelența Sa a pontificat la liturgia din Joia mare îndeplinind și actul înălțător al spălării picioarelor, la 12 clerici din anul al III-lea și al IV-lea. Tot Escelența Sa va îndeplini și celelalte funcțiuni Sacre obișnuite în aceste zile de mare sărbătoare.

Din Arhidieceză. Ioan Miclea, parohul Bozului a fost penzionat, la Boz s'a denumit de administrator parohial Ioan Becichei, preot disponibil. La Ocnișoara a fost denumit de paroh Aurel Pascu, parohul Aiudului de sus.

Z. Bârsan la noi. În zilele de 9 și 10 Mai n. artistul nostru dramatic Z. Bârsan însoțit de doamna, va da în Blaj două reprezentații cu următorul program: Seara I. Chinul unei femei, dramă în 2 acte după Girardin și Invățata, comedie în un act. Seara II. Drepturile sufletului, dramă în un act de Giacosa, Declamații și Dela Nord la Sud, comedie în 1 act.

Reformele agrare în România. Despre reformele acestea a ținut în săptămânile trecute o conferință Barabás Endre în societatea economică regnicolară maghiară. Conferențiarul a constatat, că viața economică internă a României e în strânsă legătură cu viața politică internă din Ungaria. „Dacă nimic nu conturbă liniștea vieții economice în România, atunci agitatorii de buze valahice din patrie desfășură cea mai crâncenă agitație naționalistă în contra noastră; dar cu cât sunt mai la suprafață în România năcăzurile sociale, chiar în așa măsură își pierde din intensitate agitația celor de buze valahice din patrie.” — Frumos și limpede! Ungurii se laudă, că sunt prietinii României, dar din vorbele acestea nu știm cine va ceti dragoste.

Cronică literară. În preajma sf. sărbători, institutul „Minerva” iar a pus în piața de cărți vre-o câteva publicațiuni prețioase, ca Sadoveanu: *O istorie de demult*, povestiri publicate în feliurite reviste și adunate acum în un volum, cari dau cu toatele dovadă de puternicul spirit de observațiune a scriitorului și de limba frumoasă. — Din scrierile lui Caragiale a publicat un volum de *Novela* în capul cărora stă acea neîntrecută povestire: *Făclia de Paști*. Păcatul ș. a. cari au statornicit locul de frunte pe care îl ține Caragiale printre prosatorii noștri. — Operele lui Alesandri au fost completate cu un nou volum: *Poeziile populare ale Românilor*, apărut sub îngrijirea cuminte alui Emil Gârleanu. Iată celea mai frumoase daruri de Paști, ce am putea primi!

Celalalt institut de editură: librăria Alcalay nu ni-se pare destul de norocos în alegea ea bucăților ce publică. Din broșurile

apărute în ultimul timp pomenim de data aceasta: *Cea din urmă zi a unui condamnat*, o scriere în potriiva pedepsei cu moarte, arătând clipită de clipită suferințele grozave, ce are să îndure un condamnat, înainte de ce ar sui esafodul. — Nr. 318. Wagner: *Tannhauser* traducere în metrul original de poetul Iosif. E superfluu a mai insista asupra acestei opere, devenită celebră și ca compoziție poetică și ca muzică. Librăria editoare a făcut un prețios serviciu cetitorilor Bibliotecii pentru toți prin publicarea acestei bucăți literare. — Nr. 320—1 Goethe Faust, partea primă. Traducerea în prosă de Iosif Nădejde. Nu ni-se pare destul de succasă. Las, că sunt unele opere cari nu pot fi traduse în nici o limbă, neputând să fie redade cu farmecul stilului în care au fost scrise și cu nuanțările pe care autorul vrea să-l deie unor cuvinte. — Nr. 324—5. Dr. Istrati: *București. Cavis.* note de călătorie cu observări așa de bogate și interesante, cum numai un scriitor de talja drului Istrati poate s'o facă. Ales pentru frații de dincolo, cari au marea plăcere de a face călătorii, scrierea aceasta e de un folos netăgănit, arătând ce trebuie să culegem și să băgăm de seamă în vizitarea țărilor străine, și bogate e în învățături și servicii reale pentru populație și persoane singuratică, ce putem și trebuie să adunăm cu astfel de ocazii. Avem chiar, când de Paști, se fac din București și Craiova doue excursii la Cairo și piramide, tinerilor călători le-ar putea fi scrierea drului Istrati un călăuz și bun companion.

Dela tipografia „Aurora” din Gherla primim doue broșurele cuprinzând doue bucăți teatrale: *Casa fermecată*, comedie într'un act, localizată de Elena Fabian și destinată de a fi predată de copii și *Buchetul* un drăguț monolog, de asemenea localizat.

De data aceasta putem anunța și apariția unei bucăți muzicale de toată frumuseța: *Peste deal* cor mixt și solo, compoziție pe motive din muzica populară de Ioan Vidu. E un vrednic omagiu societății „Carmen” din București. Prețul 150 cor. Insemnăm cu o cale și celelalte publicații a dlui Vidu: *Negruta*, *Consa* și *Lugojana*, atât de plăcute pentru muzica lor națională română.

Darea de samă și mulțumită publică. Cu ocaziunea balului aranjat la 12 Februarie n. în folosul „fondului pentru ajutorarea școlariilor mizeri în caz de morb” dela gimnaziul sup. gr.-cat. din Blaj au fost:

Intrate Cor.	505.—
Esitate	228'60
Venit curat	276'40

I. Au binevoit a trimite oferte: Esc. Sa Dl Mitropolit Dr. Victor Mihályi 10 cor. Dr. Gregoriu Moldovan prof. univ. Kolozsvár 20 cor. Dr. Vasile Bianu medic Buzău 20 c. George Vlassa preot militar Eger, Aurel Rusu, Sibiu, Augustin Frățilă prof. Galați câte 10 cor; Dr. George Simon adv. Aiud, Avram P. Păcurar protopop Mercurea, Adam Lesnican II. Dobra, George Popp, director fin. Zombor, Ioan Anea paroh Supădure. Nicolau Todoran protopresb Cetate de baltă, Iosif Lita protop. Iclod, Iosif Angel Miriszló, Ambroziu Lazar notar Borgo-Tiha câte 5 cor. Aurel Pop, paroh Juc. Ilie Cămpian, protop. Gyósztmiklos, Petru Stoica paroh Ciula mare, Mihail Străjan, prof. pens. Eucurești, Petru Chetian, par. Densuș, Vasile Barna, paroh Crivocara. Romul Furdul, protopop Cămpeni

câte 4 cor.; Petru Suci, paroh Boos, Alesandru Papiu, paroh Bistra, Nicolau Coroiu Ponoreanul, paroh Ponorel, Iosif Stupinean, paroh Fehérviz, Ioan Pop, paroh Cuștelnic Zeflean Dionisie, Abrub câte 3 cor.; Aug. David, paroh Pâncéleseh, Ștefan Colceriu, protopop M Domb. Demetriu Cutean, protop. pens. Vizocna, Ioan Magde. paroh Drombár, Elie Centea, paroh Capâlna, Ioan Butnariu, Boos, Valeriu Florean, paroh Racovița câte 2 coroane.

II. Sara la cassă au fost următoarele suptasolviri: Schiszel Carol, Blaj, Doamna Sinberger, Blaj, Euge Bian, notar Făget câte 10 coroane. Aug. Stupariu Blaj, Familia Vlassa Sâncel câte 6 cor.; Văduva Ana German, Ioan German, frot. Brad, Petru Șogan, Balázsfalvi takarékpénztár, Familia Dan, Mociu câte 5 cor.; Eugen Nicola, Familia Roșcău câte 4 cor.; Silviu Handrea, Iosif Schneider, Dr. Eugen Solomon câte 3 cor.; Dr. C. Ordace, Vasile Saltelechi (Bardoș), Alexă Pop, Ferd. Kampf câte 2 cor.; Ștefan Nyerges, Aron Domșa, I. F. Negrutiu, Iuliu Pop, Ioan Săcărean, Ioan Pușcaș, Ioan Maior, George Mezei, Augustin Coltor câte 1 cor.

Subscriși prin aceasta ne ținem de plăcută datorință a aduce mulțumită tuturor acestor binevoitori și sprijinitori ai susnumitului fond. Blaj, 15 Aprilie 1908. *Dr. Oct. Prie*, presiden. *Oct. Bonfiniu*, cassar. *Al. Ciura* controlor.

Necrolog. † *Dr. Emil Nestor*, medic cercual în Chiseteu, fiul directorului dela școala de fetețe d. Silvestru Nestor, după un morb scurt dar greu, provăzut cu mângăierea dreptilor, a repausat în Domnul Joi în 16 April a. c. la 11 oare a. m. în anul 27 al etății și în al doilea al fericitei dar prea scurtei sale căsătorii.

Trimitem întristatei familii sincerele noastre condolențe.

Odihnească în pace!

Concurs.

Curatorul bisericesc gr.-cat. din Dumitra cu aprobarea Preaveneratului Consistor Arhiepiscopesc din Blaj, escrie concurs pentru edificarea bisericii prin licitațiune minuendă cu termenul de **6 Maiu n. (ziua Sf. Georgiu)** pe lângă condițiunile:

a) Prețul de strigare după planul și preliminarul aprobat de Preaveneratul Consistor e de 6803 cor. 97 fil. pe lângă cari credincioșii prestau material de piatră, cărămidă, var, nasip și apă.

b) Planul, preliminarul și condițiunile de licitare se pot vedea oricând la oficiul parohial până în 6 Maiu n. ziua licitării.

c) Intreprinzătorii au să depună la oficiul parohial gr.-cat. din Dumitra (Demeterpataka u. p. Berve) în persoană sau prin ofert în scris ca vadiu 10% din suma de strigare adevă 680 cor. 40 fil. în bani sau hârtii de valoare, cari notează la bursă.

d) Curatorul își rezervă dreptul a alege dintre concurenți fără considerare la ofertul ce se face.

Dumitra, 1908, 22 Aprilie.

Nicolae Carcea,
curator I.

Aurel Marcu,
adm. paroh gr.-cat.

Partea literară.

GEASURI DE SEARA.

GEASUL I.

In amintirea lui Nicolae.

Privind frumsețile firii de afară nu-mi mai vine să intru în casă. În seara aceasta e o răcoare dulce, imbalzamată par'că, în văzduh, în liniștea ce-i tot mai desăvârșită. Obosiți de munca zilei sătenii se gată de culcare, ochiurile de lumină a ferestrelor se închid unul după altul, vre-un român se mai poartă prin curte, cu capul gol, îndemnând vitele albe să treacă în bătătură. Dar celea două văi, ce-și frâng de alvia pietroasă valurile albe, recoroasă, se aud tot mai tare, ca și când le-ar nutri cu râvnă un povoiu căzut departe, pe unde izvoresc din întunecimea brazilor celea dintâi șuvițe de apă. Și pădurile mari din jur asemenea nu pot fi biruite de somn, ele-s cu mult mai tari, — ca și apele, ca și vânturile, ca și toate forțele naturii — decât se poată fi învinsă cu totul de această slăbiciune a somnului.

Dar în toată firea, care adoarme sara e atâta mulcomire, atâta pace, atâta mulțumire cu soarta, încât par'că e o renunțare de bunăvoie la luptă, acest act, care de fapt e o desarmare, cum desarmare este și cea din urmă adormire vecinică.

Și te gândești, în sări și nopți frumoase, unde ar fi astăzi omenimea, dacă nu și-ar fi dusmit jumătate din viața ei pământeană, presupunând, vezi bine, c'asa i-ar fi fost organismul, încât să nu simtă lipsa somnului. Și totuși pentru oamenii muritori vezi ce binefacere e acest somn, care seamănă așa de mult cu moartea, după cum se zice peste tot.

Fără să vrei bolta înaltă, tainică, te atrage seara în înălțimi, ca și când alte lumi ar fi patria ta cea adevărată. N-ai simțit niciodată, în vre-o noapte frumoasă de vară, privind florile albe a cerului, cum pierd din voi aproape tot ce-i greu. pământesc, de lut, n'ai auzit cum'vă chiamă glasuri depărtate, cari totuși par'că pornesc din inima voastră, nu v'ai simțit duși pe »alte tărâmurî?« Dar acestea tărâmurî, poate acestea lumi nouă din teoriile lui Flammarion, dacă vor fi, le vom cunoaște numai după ce vom fi făcut cunoștință cu somnul cel vecinic.

Acest somn vecinic, *această moarte*, în mitologia popoarelor antice, eră închipuită cât se poate de poetic, așa încât groaza morții n'a fost cunoscută. Și a venit creștinismul și acestui act natural i-a dat un caracter înfricoșat, a desemnat un sepectru, la care nu poți privi decât cu groază. De aceea omul modern, omul luminat de azi, trebuie să desprețuiască această învățătură a creștinilor. Ideia responsabilității trebuie să piară, Dumnezeu cel ce pedepsește trebuie să spunem, că nu există.

Așa zic mulți, fără să fi cercetat, așa cred pentru că așa au auzit dela alții.

Știm cu toții aberațiunile judecății și-a închipuirii omenesci. Nu vrem să zicem dar, în ceea ce privește moartea, nu s'ar fi

făcut astfel de aberații ale închipuirii mai ales, din partea creștinilor. Cu atât mai vărtos, că despre moarte și despre »celea din urmă ale omului« legea lui Isus ne dă învățătura numai în linii mari, drepte. — Câteva cuvinte. Si omul, căutând din firea sa după ce-i necunoscut, a făcut umplături dela sine, de multeori umpluturile celea mai fantastice.

Cunoaștem cu toții, de pildă, zugrăvirea iadului și-a muncilor din iad zugrăvite în bisericile noastre celea vechi. Draci, șerpi, scorpii, spânzurări de limbă, cufundări în smoală, clocotită, afli în partea iadului. Iar la raiu sfinți uscați, cari stau zmîrna. Alții vor cunoaște picturile marilor zugravi creștini. Dar nime nu va zice, că sau acelea, sau acestea ar fi adevărate. Sunt numai rodul diferitelor închipuirii, și nimic altceva.

Învățătura lui Hristos însă nu ne spune, că moartea e înfricoșată. Din capul locului această învățătură nici nu cunoaște moartea. Pentru că moartea e numai *trecerea* la o altă viață. Și nu poate să fie înfricoșată această trecere, după ce toată viața, urmând această învățătură, trebuie să te pregătești pentru dânsa. De ea-ți pomeneste, pe ea-ți-o pune înaintea ochilor, în toate împrejurările vieții. După învățătura lui Isus viața de aici e numai o pregătire pentru adevărata viață vecinică. Acest spirit al doctrinei sale, are să-ți pătrundă sufletul, care la moarte nu face altceva decât trece la adevărata viață.

Pe ce se bazează așadar părerea multora despre conceptul ce-l avem noi creștinii asupra morții? Putem spune, că se razimă pe neștiință. Adecă ei au rămas totdeauna la suprafață și nu s'au coborât niciodată în adâncimea învățaturii lui Isus. Pe ei i-au impresionat zugrăvirile picturilor, predicile multor preoți — scrise și nescrise, — cari cred, că înfricarea, intimidarea credincioșilor cu toate grozăviile morții, ar fi metoda cel mai bun de a moraliza. Cunoaștem curente de acestea rătăcite, cari veacuri întregi au stăpânit amvoanele bisericilor, răspândind în masele largi ale popoarelor închipuirile, ideile celea mai bizare și mai scălciate, despre moarte, despre pedepse. Insași »divina comedia« lui Dante e o pildă genială despre acestea curente rătăcite, cari n'au adus nici un bine credinții și credincioșilor, curente cari n-au nimic de a face cu religia creștină, decât doar de ai înmulți dușmanii.

Dar cel care vrea să vadă și să înțeleagă *frumsețea morții creștine* acela să nu se lege de scheletul cu dinții mari, cu orbitelă adânci, cu coasa în mână. Acest chip al morții creștine a putut să-l deie vre-un biet de călugăr slab de nervi, care n-a fost în stare să supoarte nici o învățătură creștină, ci pe toate le-a întortocat. Acel ce voia să pătrundă în taina morții creștine, să nu-și îndrepte privirile la zugrăvirea alor doi draci negri ce se luptă pentru sufletul bietului om ce se zvârcoale în dureri, — nici să n'asculte pe cutare predicator, care descrie în cuvinte acestea lupte. Nu, nu! Acestea-s urâte visuri de

copii mari, detestabile produse a unei fantasii bolnave.

Cel ce vrea să vadă frumsețea morții creștine, cu mult superioară morții din anticitate, ori din clasicismul grec-roman, privească la moartea adevăraților creștini, caute înalta, sublima doctrină a lui Isus despre viața vecinică a sufletului omenesc, — a noastră.

Și, înainte de toate, privească oricine moartea lui Isus Hristos. Fost-a cândva vre-o moarte mai nedreaptă, mai amară, decât aceasta? Căci au mai fost jertși ei diferiți oameni nevinovați pentru interesele celor puternici, dar nici unul dintre acești osândiți n-a zis, nici n-a putut zice dușmanilor săi cuvintele lui Isus: »Cine mă învinovățește c-am făcut vre-un rău?« Și totuși Isus a murit așa, cum n-a murit nimeni înaintea sa. A murit binecuvântându-și dușmanii, rugându-se pentru ei. Și chinurile, cari le-a suferit Domnul Hristos, cine le va spune?

Acum dacă pentru un creștin moartea ar trebui să fie ceva înfricoșător, între atâtea chinuri n-ar fi trebuit să desnădăjduască Isus Hristos? Dar el cum trece din lumea aceasta: »Părinte în mâinile tale îmi dau sufletul.« Așa dar moartea celui dintâi creștin n'a fost lupta cu spirite rele, nici cu scheletul cel înfricoșat, nici nu i-au fost clipele cele din urmă torturate de vedenia muncilor din iad. Ce-i așa dară, după chiar pilda Domnului Isus, moartea creștinului? *Sufletul fiului merge la părintele său.* Părintele se întâlnește cu fiul său.

Acesta-i *adevărul singur*, despre moartea creștinului. Celealalte sunt și rămân închipuirii scornite de fantasii bolnave. Trecerea într'o altă viață, la Părintele, ca să rămâi cu El vecinic.

Și după moartea Domnului Hristos, privească cel ce numește îngrozitoare moartea cum și-o crede creștinu, privească la moartea apostolilor, a martirilor, și peste tot a tuturor sfinților și a creștinilor celor adevărați. Și vor întâmpina cea mai sublimă pace, cea mai neînchipuită tărie și răbdare, cea mai deplină bucurie, în clipele când ei aveau să treacă din lumea aceasta, deși poate torturile celea mai grozave le zdrobiau trupurile.

Zădarnic, acești oameni nu vedeau în moartea creștinului grozăviile ce le văd oamenii moderni, ci vedeau »întâlnirea fiilor cu părintele lor ceresc.« Căci, după învățătura sf. Paul, Dumnezeu, prin mijlocirea Domnului Hristos, ne-a adoptat și pe noi de fii ai săi. De aceea îl și numim noi în rugăciune »*Tatăl nostru*.«

Și oare, dacă acesta-i adevărul învățaturii creștine despre moarte, e urâtă, respingătoare moartea concepută în sens creștin, așa încât omul modern, cult să-și simtă de-o datorie așa de-a o desprețui, de-a cercă s'o privească cu ochi mici, superiori?

Cei ce cred, că de moarte nu trebuie să te ocupi, aceia nu știu, că întrebarea ei a frământat, vrând-nevrând, toate popoarele câte au făcut umbră pământului, și toți gânditorii cei mai aleși ai neamului omenesc. Iar dacă vrând ori ba, trebuie să-ți pui

această întrebare, ce-ți răsare ca un sfinx înainte, să nu i-se spună unde și de cine s'a dat o deslegare a acestei întrebări mai înaltă, mai sublimă, mai vrednică cu demnitatea noastră omenească, și care să ne facă totodată trecerea din lumea asta mai ușoară, aproape o dorire, — decât învățătura lui Isus Hristos. »Fiul merge la tatăl său, ca-n societatea lui să trăiască vecinic.« Puneți acest resumat în comparație cu toate deslegările date de filozofi ori de mitologii, — filozofia popoarelor nu religiunea — și spuneți unde veți afla un răspuns, care să se apropie cel puțin în câțiva de adevărul creștin. Sterpului și recele »nu știm, scepticul »ignoramus et ignorabimus.« »nimicirea totală a noastră,« — desfacerea noastră în elementele din cari suntem compuși a materialiştilor, nebuloasa renaștere a sufletelor din om în om, ori trecerea lor din om în dobitoace, suferința și privațiunea continuă a sufletului, pânăce, ne mai având nici o patimă, ajunge în »nirvana lui Brahma și Budha, ori raiul cu femeile din Alcoran? Spuneți de se pot apropia cel puțin acestea răspunsuri cu a lui Isus Hristos? Și trebuie să băgați de seamă, că toate răspunsurile de mai la vale — a filozofilor și-a popoarelor — pe cari mulți le urmează azi laudându-le, nu-s mai nici cu un strop mai de crezut decât învățătura lui Isus. Și astfel dacă le place la unii să spună, că învățătura lui Hristos despre moarte și viața vecinică, e o închipuire, să nu uite, că toate răspunsurile de mai sus pot fi numite cu mai mult temei închipuiri, căci nime nu le-a probat, nime nu le-a adevărat. Drept, că nime nu s'a sculat din morți, să adevărească punctul de vedere creștin, căci — chiar după cuvintele scriiturii — »Pe Lazar cel sărac nu l-ar crede oamenii chiar înviind din morți«. Dar aceasta învățatură nu ne-a dat-o Isus, numai prin cuvinte, ci chiar prin pilda morții sale. Aceasta învățatură au întărit-o toți martirii, toți sfinții, și toți creștinii cei adevărați.

Că omul e cu totul deosebit de cei în lumea asta, că intelectualitatea, cu care stăpânește lumea, se bazează pe un suflet vecinic, ca acel om cu suflet nu va muri, ci fiind dintr'un dar deosebit a lui Dumnezeu, ales de fiu, va trece la o altă viață vecinică, la care mai întâi a înviat Isus Hristos ca om, făcându-se »incepătura invierii morților,« este o învățatură ca și care mai înaltă, mai vrednică de om, nu s'a dat și nu se va da.

Ori doară gândul și convingerea, că după moarte nu va mai rămâne nimic din mine, îmi poate arăta mai frumoasă moartea, decât convingerea, că eu voi pleca la tatăl cel ceresc? Și să se bage de seamă că nimicirea mea totală mi-o predică numai niște oameni învățați, pe când viața vecinică mi-o spune sufletul, și cel mai mare iubitor al sufletelor omenești, Isus Hristos.

Ori doară scepticismul, că nu știm nimic, deci să nu ne mai batem capul cu întrebarea asta nefolositoare, te va face să vezi moarte mai frumoasă decât învățătura lui Isus, care-ți spune cu siguranță unde vei merge?

De altele nici nu mai amintesc pentru că unui om cu judecată sănătoasă, cred că-s prea absurde și nevrednice de mintea o-

menească ce acuș va stăpâni lumea, pentru că să fie discutate.

Și rămâne dar frumșeta morții creștine neîndoioasă, Ei dar, zic unii, nu-i nici de dorit viața raiului creștin. Sfinții stau acolo țapeni, în nelucrare, în jurul tronului dumnezeesc, chiar Hristos șede de-a dreapta tatălui. Nime nu face nimic.

Deși e curată copilărie o astfel de concepție asupra raiului creștin, totuși insist puțin pe lângă ea, deoarece sunt mulți, cari așa-și inchipue cerul. Și atunci nu-i mirare, că nu-l doresc, ori disprețuesc fericirea de-a colo.

Așa se inchipue în icoane. Așa se vorbește în unele predici. Dar nu acesta e conceptul creștin despre fericirea din viața vecinică. Aici va fi înainte de toate viață deci nu nemișcare, pentru că aceasta-i moarte. Aici vom vedea pe Dumnezeu față la față pe cum este zice sf. Ioan Evangelistul. Dar Dumnezeu n-are nici cap, nici mâni, nici picioare, Dumnezeu este un spirit atotperfect. Atunci Dumnezeu va avea dar perfecții iar noi vom vedea acestea perfecții a lui Dumnezeu: vecinic, atotputernic, atotștiutor etc. Vom înțelege dar tot mai bine ceea ce acum abia înțelegem, vom continua curiozitățile și bucuriile sufletești ce le avem aici în lume din acelea cunoștințe. Căci toate științele noastre de azi nu-s decât cunoașterea legilor lui Dumnezeu. Și vezi, de pildă, astronomia termina-și-va vre-odată nouele cunoștințe și descoperiri. Așa acolo vedem pe Dumnezeu, vedem perfecțiunile lui pe cari le-am cercetat și în viața asta. Și fiindcă acelea perfecțiuni is nemărginite, în nemărginit va ținea, vecinic adevărat, și vederea lui Dumnezeu din partea noastră. Și de aici dragostea tot mai mare pentru el.

O nu, nu vor stă sfinții inlemniți cum sunt în chipuri. În chipul acesta înțeleasă moartea creștină hotărât că-i superioară în frumșete și-n tot altor învățături despre moarte. Căci ar fi spre rușinea noastră ca »o minte ce-a cuprins tot universul« să încapă și să se aleagă nimica de ea în »patru scânduri.« Și-ar fi o umilință pentru noi și numai gândul acesta.

Din potrivă. Moartea ne deschide orizonturi nouă, nemărginite.

Dar poate să-mi facă unul observarea, cum mi-a făcut-o de altădată: »De ce scrii lucruri de acestea? Acestea-s prostii, bune pentru evul mediu. Pierzi timpul și hârtia. Noi avem de luptat cu viața, nu cu moartea.«

Așa ar fi, dacă nu chiar moartea, conceptul cel am despre ea și despre viața ceealaltă, ar fi firul ce mă va conduce în viață. E curios, dar adevărat: privind la ceea ce din urmă ale omului, îți îndrepti, îți călăuzești faptele de acum.

I. Agârbicean.

Datini la Paști.

O bogăție de datine sunt în poporul nostru, la cari ține cu pietate. Fiecare sărbătoare se serbează cu anumite datine, cari însă variază după loc, așa cât mai fiecare sat are altă datină. Adevărat, că sunt și unele generale, cum e colindatul la Crăciun, ouăle roșii la Paști. Noi aici ne vom ocupa

de astă dată numai de unele datini, ce sunt la Paști.

Obiceiurile de Paști se încep deja din Joia-mare. Aceasta zi pe alocuria se zice »Joi-mari« (Măidan, Car.-Severin). În Joia mare seara și noaptea întreagă fac focuri cu gunoaie, sdroboturi, vreascuri — ca să se producă fum — în grădinile cu pomi. Tot atunci pe la Car.-Severin fac »luminicichele« (lumițele). Pe la 2 oare dimineața se fac »luminicichele« în casa fiecărui român. Ele sunt șapte focuri mici făcute din lemn de alun uscat. Lemnele le aduc fete mari (și neveste). Tot ele fac focurile și a casă și la mormintele consăngenilor repauzați. Cât ce s'au aprins focurile, vin copiii cu tocile (toacă) și bat toaca la fiecare casă, până umblă tot satul. Copiii capătă colac dela fiecare casă. Apoi merg la morminte. De acolo încărcăți de colaci se întorc acasă. Observ, că se asociază mai mulți la olaltă de-și fac toacă. Pun toci pe dealuri, în apropierea bisericii și țin și pe acasă și le bat când le place, până în Dumineca Tomii. Toaca e mare; n'o poate duce unul singur (ea de 6 m. de lungă). De aceea, poate, până o bat o tot balansează.

2. »La moși« este o datină religioasă din Vișău (Maramurăș), care se face tot în Joia-mare, când fiecare familie întâiu se duce la s. biserică. După ieșitul din biserică toți se îngrijesc de cele trebuincioase pentru serbare. Bărbații se îngrijesc și cumpără beuturi; iar femeile coc colaci și fierb mâncări. Când înserează se dă semnal prin clopotul bisericii. Atunci toți bărbații merg la biserică, iar muierile rămân acasă fiind ocupate cu pregătirea mâncărilor. Ieșind din biserică numai decât se pregătesc de ducă. Pun tot în desagi. Bărbații îi iau pe umeri și plecă. După ei merg femeile purtând sticlele cu beutură, pahare, vase, lumini ș. a. Așa merg la cimiter, la morminte. Prin sat săracii se grăbesc care de care la cimiter. Acolo iau povara oamenilor de pe umeri și o pun la locul său. Sătenii cum intră pe ușa cimiterului iau direcția către »sătră.« Aceasta e o construcțiune de formă de paralelogram. E coperită cu șindile, iar jur împrejur sunt scaune și în mijloc o masă foarte lungă și lată. După ce se dă semnalul a doua oară toți se așează la masă, careși la locul său și în cea mai mare tăcere și cu rugăciuni, așteaptă pe popa, care sosind ia patrafirul în grumazi și stând în fruntea mesei zice rugăciuni. Cantorul cântă cântări de ale morților. Terminându-se ceremonia religioasă șede la mâncare. — Fiecare familie dă popii atâția colaci și atâte lumini, câți repansați are. — La spatele creștinilor cari dau pomana, stau săracii, cari așteaptă rând. După ce au dat popii, ce se cuvine, fiecare familie se întoarce la săraci și împarte între aceștia mâncările și beuturile, ce le-au mai rămas. Mai zic câte-o rugăciune pentru cei repausați, se departă creștinii cari au făcut pomană; iar săracii mulțumind lui Dumnezeu și rugându-se pentru odihna sufletelor celor repausați asemenea se departă fiecare la ale sale

3. În Vinerea mare e datina (la Ohiciud, câmp.) că mai toți copilandrii și jeciorii merg, să se scalde, crezând, că dacă se vor scalda în Vinerea mare, nu vor fi bolnavi peste tot anul.

4. *Jocul din Sâmbăta Paștilor*. La București, Hârțagani ș. c. a. sate din Zărând se adună feciorii în Sâmbăta paștilor se duc la pădure după butuci. Aduc câteva care de butuci și le descarcă în cimiter. De cu seară feciorii fac foc acolo în cimir. Focul nu se mai stânge în cele trei zile ale paștilor. Înaintea bisericii este un spațiu mare pătrat împrejur sunt lemne cioplite așezate drept bance. Pe la miezul nopții încep feciorii a pușcă cu treasurile și a tocă. Clopotele nu le trag, până după miezul nopții (câci e datina, că din Joia mare, după-ce „bagă Paștile în biserică“ nu-i iertat să mai tragă clopotele). Atunci încep a tocă pe amândouă tocile și trag și clopotele totodată. Jos prin cimiter mai sunt și alte toace adunate de prin sat, (fiindcă în postul mare mai la toată casa este toacă), cari sună mai bine. Când încep a tocă, dau și cu treasurile de mai multeori. Cam pe la două oare dimineata pușcă cu treasurile de 24 ori, apoi toacă și trag clopotele. La auzul acestora oamenii încep a se trage către biserică. E de însemnat, că în noaptea Paștilor creștinii lasă să ardă lumina toată noaptea. De se stinge lumina în vre-o casă, zic, că în aceea casă vor să se întâmple mari nenorociri peste an. Până ce vine popa, bărbații se mai dau la povești, iar feciorii tot toacă și pușcă. După ce vine popa, se toacă numai, ca obiceiul, când intră în biserică. — După sta liturgie se dau „paști“. Datină generală la Români din Ungaria. Creștinul, care ia „paști“ dă un ou roșu. După ce s'au dat și paști îndată (alocurea d. e. la Brad, numai după prânz la 1 oară) iese preotul la morminte în cimiter. Acolo face rugăciuni, le binecuvântă; omul îi dă „pomelnicul“, iar preotul pomenește pe cei morți și pe cei vii. După acestea credincioșii împart săracilor de pomani: carne, colaci, lumină de ceară, *oulă cu grâu cu lapte*, blide cu miere. Pomana se dă cu această formă: sărută colacul și-l întinde săracului cu cuvintele „iată, săracule, îți dau acestea pentru sufletul adormitului în Domnul N. . . tată, mamă, frați, surori. Apoi duc și preotului câte 2 colaci, „pausul“, lumină și carne. — După prânz vin creștinii iarăși la biserică. Bătrânii se pun la povești lângă foc; junii se joacă „lopta“ (mingea) și pușcă; fetele de-a „țâț-mălaiu“, „de-a inelul“ ș. a. Când trag clopotele de inserat, tinerii încunjură biserică la jocul zis: „de-a fugi mare“. Intre feliurile jocuri este unul foarte curios: „de-a încâlțitul“, care îl vom descrie de altă dată. Femeile stau în jur și se bucură de jocul tinerilor. — Când se apropie sara, înainte de „vecernie“ (inserat) feciorii iau „primurile“ (panglicele, petelele, frunzele) cele mai frumoase din cositele fetelor și câteva năfrâmi frumoase. Cu aceste apoi împodobesc steagul pentru *craiu*.

5. „*Craiu și feciorii lui Craiu*“. A doua zi de Paști steagul, împodobit foarte frumos fălăie pe coperișul bisericii. După Sf. liturgie feciorii se adună în tinda bisericii; își aleg un *craiu* și pe banca de lângă foc ridică *craiu* sus de trei ori. *Craiu* se alege de comun feciorul cutărui om mai onest și mai avut în sat. Un fecior mai isteț ia steagul și urmat de „*feciorii lui Craiu*“ în număr de 10—12, și însoțiți de tot poporul, care a fost la inserat, încunjură biserică de trei ori între sunetele clopotelor, al toacelor și a pușcăturilor. Apoi însoțit de un flueraș se iau prin sat. Dela fiecare casă

capătă ouă roșii și un colac. La casa, unde sunt copiii, „*feciorii lui craiu*“ le dau ouă roșii, cari apoi le păstrează de aducere aminte. Feciorii lui *craiu* perândând casele oamenilor nu cântă nimic, ci când ajung înaintea căsii, atunci stegarul strigă în ton vesel: „*porția lui craiu!*“ Gazda aduce colacul și ouăle roșii. Seara și a treia zi seara se face joc la casa omului a cărui fecior a fost ales *Craiu*. Jocul acesta se numește: „*jocul craiului*.“

A. Viciu.

CHEMARE.

*Au dat frunzele 'n dăbravă
A dat umbra pe poteci,
Și tu stinsă și bolnavă
Ca o flacăra te treci.*

*Toate florile cu jele
Mi-te cheamă, cu mult dor,
Ce s'ar face sângurele
Fără de crăiasa lor?*

*Paserile pentru cine
Să mai cânte siua 'n crâng?
Și eu flori de pe coline;
Pentru cine să mai strâng?*

*Vino, te-oi purta pe brațe
Prin pădure, printre flori,
Ve surăde atâta viață,
Vin'o! E păcat să mori.*

I. STRAVA.

Primăvara.

II.

Părintele Miron a ieșit afară, pe prispă, să se mai ușureze. Că iarna asta nu eră să se mai sfârșească. Și, Doamne, cât chin îngrămădește, pe spatele omului bătrân, o iarnă!

Decând tot așteaptă dumnealui, să se limpezească cerul deasupra pădurii, să încete ploile și mohorala și să se mai ridice sfântul Soare, sus, peste coperișul bisericii, să-și trimită razele priute crengile frăgarilor defrunziți în toamnă, luminând crucea ferestrii de către curte. A avut destul năcaz biata noră, mutându-i în toată ziua, scaunul cel greu de stejar, când la fereastra din fundul căsii către răsărit, când la cea din dreapta către miazăzi, de-i venea cu greu și ei, săraca, că trebile o încurcau de nu-și mai vede capul.

— Doamne tată, încă nici vremea nu-i să vie primăvara și Dumneata nu mai ai pace.

— Tu nepoată, lasă-mă să o aștept batâr, că trec zilele mai ușor. Nădejdea, draga moșului, ține lumea.

Și nora cumintită îl sprijinea ușor prin casă. Iar popa Miron rămânea potolită în scaun, cu ochii la lumina de afară.

Astăzi, în sfârșit, s'a ridicat un soare frumos peste frăgarul dela biserică, s'a rumenit și ochiul ferestrii de către curte și pe țasă a răsbîit, în casă, o undă subțire de aer cald, reavăn. Ba, Ionică nepotelu cât un șomoiaș, sare bătând în palme, în jurul bucucului, spunând în gura mare, că el a văzut un fluturaș.

— Mic, moșule, și mândlu, da, tale mândlu. S'a pus pe cumpăna fântânii și a sbulat

Iar nora a trebuit să scoată, pe prispă, scaunul vechiu, de stejar.

„Și barba părintelui Miron curge, în vălurele multe, pe crucea peptului la vale și lumina soarelui o învăluie în o cernere măruntă, de argint. Stă, moșul, așa apăsător de spate, cu mâinile pe genunchi. . . De supt dunga frunții se desprind două lumini potolite, încălzite de o mulțumire nouă și crețele obrazului, asprit de zile multe, se înmcaie lin. Și tresaltă ușor, uneori, barba albă, invalurată. . .

— Doamne, Doamne, bună-i lumina! Bună tare. Lumina. . .

Ochii moșului, tari, limpezi încă ca în tinereță, cuprind toate și fruntea largă se luciește în bătaia razelor tinere. Se uită părintele Miron, se uită mult — mult și, clătină rar din cap. . .

„Uite, în față, biserică cea nouă, grea, de piatră. Ferestrele clipeșc din ochiurile largi, argintate. Și crucea, în vârf, cum străluce! Da-i sus, tare sus. S'a oprit o țarcă rătăcită, pe brațul drept, . . . și-și ciugulește un picior. Biserică odată! Da, vezi, că s'a și trudit feciorul. Om în toată legea. Fala satului. A zis protopopu, mai astă toamnă, a zis multe, da bine — o zis.

— D-ta, de acum, moș Miroane, poți închide ochii ușor. Feciorul D-tale cinstea tractului. Și satul D-tale fruntea varmeghii. . .

Bine-o zis. Da uite, melinii de pe lângă gardul bisericii, par'că s'au muțat în apă de vârf. . . Tot noduri. Muguresc. Îi clătină vântul, cel dela miazăzi. Și înfloresc acuși. Cum rade par'că, curtea bisericii când sunt înfloriți. . . și, cum miroasă!

— Bună-i lumina! Limpezește toate. Și simți, că trăiești și tu, așa mort pe jumătate. Hm, bună.

„Săraca biserică cea veche, cât îi e de flendurit coperișul. Și crucea i-s'a plecat într-o parte. S'a ghemuit, acolo în colțul ei, supt cei doi frăgari, tovarăși buni, că o cuprind pe după cap, . . . s'a ghemuit, săraca. Uite, barba sfântului Ioan Zlatoust, dela ușă, nu se mai cunoaște. Nuun! Arhanghelul Mihailă, de pe clopotniță, nu mai are o aripă, — i-au spălat-o ploaia. Săraca biserică. Nici pasările nu mai trag, să se pună pe turnul ei. Vrăbiile își fac cuibul în clopotnița cea nouă. I-a trecut vâleatu. . . Că și mie mi-o trecut. Ne-a trecut la amândoi. Am rămas noi pe lume asta nouă, . . . noi, și goronul din capu cimiterului. Goronul lui Șofron diacu. Nume rămas din bătrâni. Și goronul crescut acolo, cine știe, poate de când îi lumea. Se vede, colo, peste șura clopotarului Vasile. O pădure de crengi. Vara dă umbră bună. Ce mai umbră! Dumnezeu să-l ierte pe Șofron diacu. Spunea tata, că ho-dinește la rădăcina goronului. Cine a fost Șofron diacu? — Un om, care a lăsat un nume, și-o poveste poate. Goronul o știe, dar el nu o spune nimănu. Doar vara, în amurgurile limpezi, își leagănă frunza deasă, în un susur domol, dulce, ca o pricează lină, din bătrâni.

— Hm, și iată, s'a trezit și el moșneagu, la suflarea primăverii. Își clătină pădurea de crengi. Il înviorează soarele. Soarele, soarele. Și printre tufele de melini, de lângă biserică cea veche, vine o cliplă

sfoasă... O trimite un ochi de fereastră din păretele de bărne negre. S'a trezit și ea, săraca. Mai bătrână și ca mine, da soarele tot o mai desamortește. Poate mai avem zile... Numai pe săraca preoteasă n'o mai trezește nime. La capătul veacului ne vom trezi cu toții, când vor suna buciumele arhanghelilor în celea patru colțuri de lume. Până atunci hodinescă în pace. Hodinescă cu dreptii...

Ar mai fi trăit, abună seamă ar mai fi trăit, să nu fi dat valul ăla peste noi. Cumplit val. Să se omoare om pe om! Și prăpădenie multă, ca la ziua de apoi. Până am pus și noi, cu nădejde, mâna pe topcare și pe coase și ne-am adunat în loagăre... Cât m'a rugat Dochița, săraca, când am plecat la loagăru lui Arsenie, de vale, la Bălgrad, — să n'o las așa pustie, cu copiii, pe potop cumplit, și se rupea inima în mine, dar vezi, că mă mâna o altă putere, de sus, da, de sus, și m'am dus, că trebuia să duc satu. Și Axente aștepta. M'am dus...

Și când m'am întors, cu lancea tocită, cu fire albe în barbă, și am stat numai o vară, o toamnă și-o iarnă, — clopotnița bisericii mai avea cei patru uștiori de zăstăm, negri, îndurerati, și biserica, afumată și ea, fără coperiș, preoteasa Dochița, în tinda bisericii, supt cruce cioplită în pripă. Au ucis-o păgânii, *chientesii*. Săraca... Voia Domnului. Pe urma ei mi-a rămas, totuși, o bucurie, ba două bucurii. Toader și Anica. Mângăiere dela Domnul. Ei mi-au luminat sufletul. Mi l'au luminat ca o primăvară... ca zece primăveri, — ca toate primăverile! Toader fala satului. Anica protopopeasă.

Săraca Dochița, ar trăi și ea și ne-ar încălzi primăvara sufletele șezând amândoi aici, pe prispă, alături... Și-am lăcrima amândoi. Ea ar lăcrima abunăseamă, că eră un suflet de sfântă pogorît pe pământ, și a-și lăcrima și eu, supt înviorarea razelor căldute ce vin de sus și supt înviorarea altor raze, ce vin de departe, de pe cărările unei vieți trăite...

— Cât de frumos strălucește soarele!

Ochii părintelui Miron se luminează tot mai tare, într'o lumină limpede, caldă. Pleoapele subțiri se umezesc și barba mare stă neclintită, supt fața suptă, brăzdată de vremi.

Firea tresare în jur, supt unda de viață ce-o trimite văzduhul. Pomii tineri, de prin grădini, își scutură ramurile înmugurite într'un avânt de sănătate descătusată. Năvălește viața.

— Doamne cum te alină sbucnirea sănătății, a luminii!

... Măi, măi, pe șura noastră vrăbiile țin sfat. Cum saltă pe piciorușele lor țapene și se răsucesc în toate părțile, ca niște copii sburdalnici.

— Hm, se joacă ele până le dă Sfircioc al nostru de veste. Îi mai tâlhar Sfircioc!... El fi fecioru lui unu Mihai, un mățoi cât un noatin, sămăntă de pe la părintii preotesii, fie iertată. Când o da Sfircioc de ele știu, că le strică soboru. Dar el doarme, hoțomanu, undeva, la soare. L-a muiat și pe el căldura... Uite-l, colo, pe clăia cea de paie întins, ca o pomeană țigănească. Par'că simte ceva, că împletește cu coada târcată prin aier.

— Aha! De acum țineți-vă blăstămatelor.

... Le mergea mai bine și bietelor vrăbii, mai demult. Unde se pomoneau șuri,

mai acuma-s cincizeci de ani numai, coperite cu țigla! Ce șuri, aici, în curtea asta a noastră, mai demult!... Pe un coperiș băgam paie dintr'o vară, și apoi un sat de copii avea ce sburătării la vrăbii, verile de-arândul. Și erau mai ștregari copiii. Stricau ei oauă de vrăbie, multe, da vezi că și șurile erau tot o gaură de cuiburi. Tatăl lui Sfircioc mai rar vedea pui de pasăre, că nu-i putea ajunge, ca vulpea ceea din poveste strugurii. Astăzi i-și fac bietele de ele cuiburile pe supt ștrașini, în poduri, prin colțuri ferite, — că țigla cum s'o găurească? Și hoțomanu de Sfircioc fi gras ca un pepene.

— Te ușurează bine aierul ăsta deschis. Ușurează...

Vine și miros de pământ proaspăt, val subțire, curat, dătător de sănătate. Iasă plugurile la ogoare. Se aude scârțait de rotilă...

și părintele Miron tresare domol, ca de o veste mare.

Gligor Cristea, vecinul, trece cu plugul afară, la câmp, îndemnând boulenii tineri, sburdalnici.

— Noroc să dea Dumnezeu, moș-părinte.

— Să trăiești Gligore fătul meu. Dumnezeu să-ți ajute în calea, ta și să te binecuvinte. Scârție rotila și de acuma-i bine, bine Gligore. Când pleacă plugu să începe binele. Tot binele.

Pleacă plugu, plugu...

Doamne, Doamne bun tată ești tu! Tu imbucuri lumea... Trimeți primăvara peste fire și o imbucuri, mângăierea peste sufletele îndurate, chinuite și le imbucuri. Și bătrâneța o imbucuri, Părinte! Bun tată ești tu!

Și barba moș-părintelui rămâne neclintită, multă vreme. Pe fruntea lată, lucie, se joacă sfios două raze potolite.

În jur, în curtea largă, sbicită, viața a pornit cu nădejde. Găinile mari, boghete, își prăjesc crestele pe lângă păreți. Cocosul, crăișor îndrăsnit, se avântă ușor pe gardul din față și-și vestește mărirea într'un cucurigu voinicesc, ce răsună până departe. Ușa căsii stă deschisă, să năvălească sănătatea, și preoteasa tinăra se învârte după treburi ca o sfârlează.

A scăpat și Ionică la largu, da să steie lângă moșu, să fie cuminte. Dar ștregărașul și-a aflat repede tovarăși și nu-i mai încape curtea bisericii.

Moșul chiar a dat, acuma, cu ochii de el. Vine sburdând pe supt frăgari, cu mănutele în vânt, cu căciulița pe ceafă.

— O ștregărașul moșului, ștregăraș. Te pupă moșu, numai să te prindă, te pupă sufletelule...

Ionică răsare în portită cu obrăjiorii roșii, durdulii. Dapănă des din piciorușele de-o șchioapă. Ochișiorii îi ard bobotaie.

— Moșule, un flutuțel, un flutuțel moșule.

Și între degetele grăsuțe strânge două aripioare roși, învrăstăte.

Fața moșului se înseninează tare.

— Adă-l drăguțule, la moșicu, .. adă-l să-l sărute.

Și mânilor uscate ale moșneagului se întind după sănătatea și viața de alături, — după Ionică și, după flutuțel.

Băețușul se apropie într'o zvâcnire de avânt copilăresc și se lipește, de pieptul

bunicii, cu flutuțelul cu, tot și căpșorul bălan rămâne câteva clipe îngropat în barba mare, albă.

— De ar trăi și Dochița, săraca, să sărute și ea flutuțelul, că mult fi mândru și să te sărute și pe tine, pe tine... pe voi amândoi, flutuțelii moșului!

A. Melin.

RUXANDA.

— *Nuvelă originală a «Unirii».* —

Dela Bistrița.

I.

Eră prin amurg. Soarele mai aruncă o lumină palidă și sfârșită peste sălhuiele culmi ale Ciocilcei, coastele munților Dornei-Maramureș. De peste trufașele creste ale îmbătrânișor Carpați se desprindeau chipuri uriașe de umbre, adumbrind vechea și mândra Suceavă, leagănul domnesc al Voevoților și sfânta cetate a Moldovei.

Ruxanda, fiica Vel-Vornicului Jancu Mușat, se preumblă prin cerdacul curții boierești. Tinerii ochi nu se mai săturau de priveștiștea codrilor visători, iar peptu-i fraged tresăltă ușor, fermecat de un vânt răcoros, mlădiind pe aripile-i subțiri un adumec de flori. La poalele braniștei sure se auzeă un jalnic sunet de corn, apoi nește tropote surde, — iar pe colnicul pripoarelor afundate în neguri se șteau umbletele unor chipuri nedeslușite.

Duca Bogdan cu alaiul domnesc se întorcea dela vânătoare. Faptul îl prinse de veste și Ruxanda, și o cuprinse un dor să vază chipul și portul Măriei Sale.

Pe când zmeii fugarnici tăiau în sbor văzduhul, tropotele cailor se deslușiau tot mai clare, — tot mai aproape, iar ea cu ochi pândeși urmărea alaiul de pe creasta cerdacului.

Dela biserica Sfinților Voevozi, priddită la răsapătul curților, alaiul domnesc o lăsă mai domol. Cățiva sutași de curte țineau fruntea, după ei călărea Bogdan, împrejmuit de doi hatmani, după ei o mână de bani, iar în urmă de tot zăboveau haițași cu prăzile vânătoarei.

Pe când Vodă mână agale sumețu-i, aprigu-i zmeu, ochii alunecară din treacăt spre cerdac. Într'o clipă i-se desfăcea privirilor un chip necunoscut cu o înfățișare sveltă și înduioșată, cu un zimbet tremurător pe buze.

— Cine-i copila, care mi-se închină, întrebă Bogdan pe hatmani.

— Va fi venit, se vede, cu vornicul Iancu. Alaiul trecuse. Ea-l mai urmă încă cu ochii, până când îl pierdă la răstâmpenii drumului, unde se înălță mareața curte a bătrânului logofăt Tăutu.

Inoptase... De peste vârfuri crăiasa nopții urcă orizontul cernit deasupra firei troenite, ce-și aplecă ostenita frunte să adoarmă.

Liniste domne pretutindeni. — numai murmurul Sucevei, precurmă mereu tăcerea, stând vecinic de strajă în țăriile nopții.

*

Doă frunți sumețe: Zimbrul Moldovei și vulturul polon, cari vreau a-și da cu orice preț lovituri de moarte, dădeau iar

mână de prietenie. Jăfuirile și grozăviile, cari năpusteau fără preget pământul Moldovei, începeau să se mai ticnească. Vitezele brațe, cari zdrobeau nemilos vrăjmașele piepturi, în popasul acestei vremi de odihnă prinseră a mai prinde putere. Ceriul atât de înviforat dăunăzi, își limpezi pulberea-i cenușie de neguri.

Vestea, că Bogdan, craiul Țării moldovenești, încheiase cuviințe de pace cu craiul polon, străbătut văile și munții Moldovei.

De pretutindeni râurau solii de mulțumiri. Curtenii, cari dvoreau la curte, hatmanii și vâtavii, vornicii din Țara de sus și de jos, logofeții și visternicii, banii și aprozii, postelnicii și părcălabii, toate fețele bisericese, toți, cari înghebau treburile Țării, curgeau la curtea domnească, pentru a aduce prinsoarele lor Ducăi Bogdan Voevodul.

Peste trei zile eră să fie la curte mare ospăț închinat de însăși Măria Sa.

Marii Sulgeri alegeau pe cele mai pline și frumoase cobâi pentru frunțașii Țării. Marii paharnici desfundau scumpele de vinuri, iar stornicii asudau de zorul atător pregătiri. Zgomot și zarvă ori unde, viață și bucurie pretutindeni, de nimeni nu-si mai putea astâmpără dorul, de a vedea mai curând revărsatul de zori al zilei mult așteptate.

Un dangăt de clopot domol își legăna prin aer solemnul și maiestosul sunet de sărbătoare, apoi începeau deodată să sune, să răsune limbele mari de clopot din turlele mitropoliei Sfinților Voevozi.

Răsunetele și armoniile lor, blânde și dulci, vălureau peste dealuri și văi, de duceau vestea ori unde, că azi în Țara Moldovei e mare sărbătoare.

Logofeți și logofetese, vornici și vornicese, curtimea întreagă, spilkuită în strai sărbătoresc, porneă în căleștile lor încet-încet spre Sfântul Lăcaș. Departe se auzeau sunând cavalele și triștele, cimpoaiele și surlele. Hatmanii aduceau pe rând gloata călăreștilor, pe când marii armași străbăteau cu armășeii în zornet ostășesc.

Curgea norodul la biserică, cum se tălăzuesc valurile mării spre maluri. Câțiva arnăuți prevesteau sosirea Ducăi Bogdan Voevodul. La detunetul duor salve clopotele își desfăceau blândul lor răsunet. Buciumașii și cimpoerii, surlașii și trâmbițașii îngânau un cântec de oaste, pe când marii comiși răzbeau prin mulțime cu ridvanul domnesc. La porțile bisericeii fețele preoțești întâmpinau pe Duca Bogdan și pe sora lui, domnița Maria, ducându-i în imnuri până în strana domnească.

Bogdan trecea împunător prin sumedenia de fețe velite, care-și aplecau adânc fruntea.

Slujba începea. Domnița Maria își pironă mereu ochii spre porțile împărătești, pe fața ei se oglindea o cucernică evlavie. De pe senina și limpedea ei înfățișare puteai să cumpănești culegerea și liniștea sufletului ei; buzele-i îngânau o rugăciune fierbinte, iar mintea-i eră cufundată în gânduri smerite și sfinte.

Bogdan își purta privirile spre mulțime și cercă să deslușească chipul celora, cari îl împrejmuiău. Dintre cei cari stăteau

lângă strana domnească, distinse bine pe Iancu Mușat și alături de el pe soția lui, femeie smadă și înaltă, la dreapta ei pe o tinăra oacheșă, pe care o mai zări nu de mult. La ieșirea cu sfintele daruri, ea se aruncă deodată în genunchi, nepăsătoare de bogățiile ce le poartă pe sine, ceea ce îi făcù mării sale prea adâncă încredințare, că-i suflet plin de evlavie

Spre sfârșirea jertfei norodul așteaptă nerăbdător eșirea craiului Moldovei. Insoțit de domnița Maria trecea cu fală prin mijlocul ticsitei mulțimi.

Armașii porunciră un foc de salvă și în strigătele a mii de urale careta domnească se pierdu prin învălmășala mulțimii.

*

De aluneci cu privirea în sala ziafetului, unde are loc marele ospăț, pe jos vezi așternute covoare mândre moldovenești, pe mesele acoperite cu pânze albe de borangic vezi tacâmuri turcești, suflate cu aur, vezi ploscuțe și clondirase întortochiate în tot chipul, pe păreți vezi numai săbii, cornuri, săgeți, arme și arce, iatagane și buzdugane, făloase zăloage de învingeri.

Dela un răstimp velitele fețe zoreau spre curtea domnească. Sosise bătrânul logofăt Tăutu, postelnicul Petrică, vornicul Iancu din Țara de sus, marii părcălabi Toader și Isaac. Toți așteptau în calemul domnesc, când iată, că sosește și cucernicul mitropolit Teoctist și după el marele vel Vornic Iancu Mușat cu soția lui, Smaranda, și cu fiica lor, Ruxanda.

Postelnicul Petrică însoți adunarea în odaia ospățului făcând tuturor loc la masa mare. Ochii tinerei vornicese, Ruxanda, prujeau a răs, când se vedeă poftită la stânga Măriei Sale. La dreapta lui Vodă ședeă Iancu Mușat, apoi lângă el tot din curtenii cei mai de frunte ai Țării. Ruxanda eră împrejmuită de domnița Maria, surioara lui Bogdan, alături de ea ședeă cucoana Smaranda și celelate jupâne ale boerimeii de față. În cântece de vioare, surle și cimpoaie aduceă logofătul Trifăilă pe Bogdan și pre domnița Maria, cari încă nu erau de față. Deodată mesenii sculându-se, le făcură o lungă și adâncă închinăciune.

Apoi se făcù tăcere... Mitropolitul Teoctist din răscapătul mesei glăsuia rugăciunea, — apoi începeă ospătarea. Paharnicii pritoceau prin pahară țuică, mai întâi Domnului și apoi comesenilor. Măria Sa colindă cu închinăciune la toți, ivosind turtora noroc bun și sănătate, iar Stolnicii perândau cu scumpele de cărnuri, cu dresurile de ciorbe, răsoluri și cu alesurile de mâncări de toată mâna. În răstimpul mesei vioarele, cimpoaiele și surlele fermecau auzul celor de față cu doinele vechi ale Țării.

Dela o vreme vorbele se amestecau cu râsete și glume și toți veseli și molcomiți grăiau prietenește cu vecinii lor, numai singur logofătul Trifăilă eră posomorât, ca negura toamnei. Tăcea și observă cu ochi de vultur orice vorbă și mișcare a Măriei Sale, care neconținut privea cu foc spre Ruxanda. Oricât o privea, nu se mai sătura de dînsa. Ii plăcea portul ei, dar și chipul ei. Avea doar cămeșă cu alțițe cusute cu fluturi de argint, fotă trasă cu fire de aur, brănișor bătut cu fulii și pietrii scumpe. În urechi atârnavu cercei din gal-

bini turcești, mânilor erau încinse de brățări de aur, iar pe grumazii ei albi se învârtea de jur împrejur o salbă de mărgean prețios. Pe sinul ei rotund și plin dormea un trandafir, iar pe buclele-i bălai lucea un șirag de mărghăritărele alb-sclipitoare.

Nu se minună Bogdan atât de odoarele ei, cât de chipul ei fermecător: doar ochii-i senini răsfrângeau o privire atât de nevinovată, buzele-i trandafirii destăinuiau un zimbet atât de blând și copilăresc, vorba-i eră atât de dulce și blajină, încât ea părea mai mult un inger, decât o ființă pământescă.

Și n'a fost cu puțință, ca ea să nu robească pe Bogdan. Când veni vremea, ca Măria Sa să închine un pahar în sănătatea celor de față, îl ciocni mai întâi cu dânsa, rostindu-i:

— Îți doresc, Ruxando, tot ce-ți dorește inima, să trăiești la mulți ani!

— Să trăiești și Măria Ta, îi răspunse cu un glas sfios și tremurător, și gustă o puțințime de vin în sănătatea lui Bogdan.

O mulțumire-i cuprindea sufletul, ori de câte ori auzeă vorba tinerei vornicese și cu aceeaș mulțumire se îndreptă și cătră jupânul Iancu rostindu-i:

— Să-ți trăiască fiica, jupâne Iancule.

Apoi Măria Sa perândă pe la toți cu închinăciunea. În urmă se sculă logofătul Tăutu, ivosind noroc și sănătate Măriei Sale, apoi se ridică și cuviosul mitropolit închinând și el mulți ani de sănătate și zile de binecuvântare și pace întru Domnul... În urmă de tot luă și Bogdan paharul mulțumind frunțașilor Țării pentru ivosirile și urările lor călduroase.

Un tiner chipș de o statură înaltă, de o talie subțire, c'o față uscățivă, cu plete crețe-negre, cu sprâncene stufoase și negre sub cari luceau doi ochi ageri ca de șoimi, purtând pe de-asupra buzelor înguste niște mustați negre de curând răsărite: aceasta-i icoana lui Trifăilă, fiul biv-vel Logofătului Neculai Trifăilă. El puse până nu de mult aproad, apoi mare părcălab, dar din ziua de azi primi vrednicia logofetească. Căutătura lui eră totdeauna posomorâtă și par'că vecinic dusă pe gânduri, dar azi la ospățul mare părea chiar plină de o ascunsă mânia. Ochii-i furioși îi țintea mereu spre capul mesei și privea când la Bogdan, când la Ruxanda.

Jupâneasa Smaranda, care nu ședeă departe de dânsul, luă seama, că-i peste măsură mahnit și se înduplecă chiar de-al întrebă:

— Dar de ce, fătul meu, ești așa de mahnit, ce năduh te apasă pe inimă?

— Am și eu, vezi mamă, păsurile și năduhurile mele, dar de mine ca de mine, aș dori ca și eu să te întreb, când veți plecă în țara de jos a Bărladului? Dacă aș ști, când veți părăsi Suceava, mai de vreme și mai cu chibzuială v'aș pune la cale toate pentru plecare.

— Da, fătul meu, zilele acestea cum cred...

— Zilele acestea? reluă logofătul, privind iar cu ochi aprinși de mânia spre capul mesei, țintă în ochii lui Bogdan.

(Va urmă).

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

15

Briții își ridicară armele amenințatori și înaintară sbierând asupra împăratului; însă Sigrun îi opri prin un gest și privi cu dispreț la Cezar, carele se îndoiă ca un vierme; din leul cel amenințator se făcu deodată un câne schelălăitor. „Mi-e greață de tine, blăstămatule!” vorbi ea. „Ești un desfrânat, și locul tău nu este pe tron; ești vrednic să atârni de creanga uscată a țesei, până ce te mănâncă ulii.”

Agnar îl amenință cu pumnul. „Răpitor de onoare,” strigă el, „nici haremi ospitalitatea nu e sfântă înaintea ta! Fără nici o rușine ai frânt pacea casei acesteia, ai spurecat pragul ei cu halele tale scârboase! Ai merita să fi bătut cu nuiaua de alun, ca un copil.”

Nero spuma de furie și mânie; își închise ochii pe un moment și se gândi. „Așteaptă numai, urs sălbatic, te voi înblânzi eu,” își zise el. „Iar tu, pisică nordică, totuși vei fi a mea!”

El scoase o fluierătură tuitoare, carea i-se repetă întocmai. El răsufă ușurat, de oarece Tigellinus și Otho știau acum, că el se află în pericol și aveau se vină îndată în ajutorul său.

Agnar îi găci plânul. „Lasă-i numai se vină, pretorianii tăi, nu ne temem de ei,” zise el.

Acum statura uriașă a bătrânului Thankmar păși înaintea împăratului; el smulse mănios sabia din teacă și strigă: „Privește oțelul acesta, ticălosule! Indatăce primul pretorian trece pragul acesta, ți-l înfig în pieptul tău cel fals! Cezare, ești pierdut!”

Afară se auziau lovituri puternice în poartă. „Deschide-ți,” strigă Pharax, tribunul, „deschide-ți, în numele împăratului!”

Thankmar strigă cu vocea sa detunătoare: „Împăratul! Aci este! Nu i-s'a strămbat nici un fir de păr. Voi însă, pretorianilor, nu veți intra aici, până când nu vă va concede Thankmar și Sigrun, regina sa. Dacă întrebuițați forța, împăratul cade. Acum alegeți!”

Tigellinus se temea de furia barbarilor. „Să ne înțelegem în pace,” zise el, „deschide-ți porțile și lăsați-ne înlăuntru!”

„Ba nu, Romanilor,” răsă Thankmar, „cunoaștem viclenia voastră! Patru inși puteți intra, mai mulți însă nu.”

Tigellinus cedă; el, Pharax și doi centurioni intrară, iar în urma lor se închise poarta.

Thankmar le ieși înainte. „Ce doriți?” întrebă el dur.

„Pe împăratul!”

„Aci e!”

„Puneți-l în libertate!”

„Ba nu, vicleanule: îl ținem la noi.”

„Voi credeți, că vă puteți opune împăratului chiar în mijlocul capitalei sale? Intr'adevăr, numai barbarilor le poate trece prin minte, se creadă așa ceva,” răsă Tigellinus batjocuritor. „Înaintea porților acestui palat stau o mie de soldați germani.”

„Lasă-i se stea, nu ne temem de ei. Mai întâi vrem se ținem judecată asupra împăratului.”

„Naveți drept, s'o faceți aceasta!” strigă împăratul, sărind în sus.

„Taci, Cezare! „Vai celui invins!” Nu este aceasta sentința Romanilor? Ei, acum vei simți-o însu-ți. Te acuzăm că ai frânt pacea: asta se pedepsește cu streangul! Iar cât pentru ceeaaltă faptă volnică față de o fecioară, față de regina noastră: asta merită moartea!”

„Ah, ticălos nerușinat!” strigă împăratul, „Voiu pune să te taie în bucăți! Grăbește tribunule, și demândă să sufle cu tuba, să se adune soldații.”

„Fă-o!” zise Thankmar liniștit și pusă vârful sabiei la pieptul împăratului. „La primul sunet al tubei ești fiul morții.”

Nero se retrase înspăimântat până lângă perete; el trâmura în întreg corpul. Tigellinus stetea incremenit. „Oprește!” strigă el, palid ca marmora.

„Nu vrem să te omorâm, Cezare!” vorbi Thankmar. „Pentru păcatul tău însă trebuie să suferi pedeapsa: Nu vei pleca de aci, până ce nu e scrisă pacea între Roma și între briți.”

„O pace silită?” zise Tigellinus.

„Este valabilă!” vorbi Thankmar. „Cezare: singur asta te scapă! Așadar ascultă condițiunile noastre. Mai întâi: Noi toți, regina noastră cu cei douăzeci de nobili ai săi, pot se iasă liberi din oraș.”

„Să fie!” zise Cezarul. „Însă unul rămâne: acest tinăr uriaș, a cărui mână blăstămată a vătămat persoana sfântă a împăratului.”

„El cu atât mai puțin a purces corect! A fost datorința sa, că se vină în ajutorul celei atăcate.”

„Nu, nu!” strigă Nero. La asta nu mă învoiesc niciodată. Tribunule: pretorianii se vină încoace!”

Thankmar făcu semn cu mâna: patru nobili iceni înaintară cu armele către împărat. Atunci el țipă: „Ajutor, ajutor! Vreau se omoare pe Cezarul!”

„Acum pleacă, tribunule!” zise Thankmar rece.

„Nu, rămâi!” strigă Nero în frică grozavă. „Mă învoiesc la toate, la toate!”

„Foarte bine faci!” zise Thankmar. „Inse în voi, Romanii, nu se prea poate încrede omul: cuvântul scris este mai tare decât cel vorbit? El nu se imprăștie în vânt. Și voi, Romanii cei prudenți, uitați așa de ușor, ceea ce ați promis. Aci este pergament și peană —”

Acum păși înainte Tigellinus. „Vreau să scriu eu,” zise el.

Thankmar îl măsură cu privirea de sus până jos și răsă. Apoi îl împinse în laturi, ca pe o peană, și zise: „Ba, nu, Romanule, nu mă încred în ochii tăi, ei sunt falși, ca ceia ai pisicei sălbatice din munții nostri. Noi, barbarii, suntem obișnuiți se scriem noi înșine literele noastre runice. Nu așa de neted, nu așa de fin, ca voi, dar pentru aceea cinstit și fără de gânduri ascunse! Agnar, iea piața și scrie!”

Thankmar îi dictă condițiunea primă, observând în același timp cu atențiune trăsurile feței împăratului.

Tigellinus să aplecă preste umerii lui Agnar și ceti. „Pe Hercules,” zice el „Acest barbar scrie o latinească clasică!”

„Da,” răsă Thankmar, „noi nu suntem chiar barbarii cei duri, după cum ne țineți voi. Agnar va face onoare profesorului său: acela a fost un Roman!”

Tigellinus își mușcă buzele și să uită urit la vorbitor. Acesta își netezi barba cea stufoasă și răsă: „Agnar, un adaus: Romanii iubesc așa de mult adausurile aceste! Noi însă nu mai puțin! Așadar scrie: „O triremă¹⁾ împărătească va duce pe Icenii în patria lor, fără ca se li-se întâmple ceva.”

„Așa e bine. Te învoești?” se adresă el către împăratul.

„Învoiesc! Cu esceptiune —”

„Nici o esceptiune!” strigă bătrânul, pe care îl irită atâta contradicere. „A doua: „Împăratul încheie pace cu Icenii pe timp de douăzeci de ani; pentru aceasta, după reînvoarea noastră în Britania, plătim un sfert din comoara regească plenipotențiarilor săi —”

„Aemilius Plautus și Petronius Turpilianus”, întregi repede Cezarul. Lacomia de bani se redeșteptă întrânsul și de aceea întrebă: „Și cât de mare este partea ce mi-se cuvine mie?”

„Cinci mii milioane de sestertii,” zise bătrânul liniștit. „Agnar, scrie mai departe: „Celalalt sfert îl primește Cezarul peste cinci ani: dacă își ține cuvântul și dacă nu frânge pacea.”

„E bine, mă învoiesc,” strigă împăratul și încercă să se scoale. Însă săbiile ce-i atinsă ră peptul, îl reținură. „Pe Hercules,” strigă el agitat, „încetați cu comedia aceasta și-mi dați pergamentul, să-l subscriu.”

„Încă nu, Cezare!” zise Thankmar. „Încă un adaus: „Cezarul are bunăvoința, de a ne însoți pe corabia noastră; el o părăsește, îndată ce trirema ajunge la largul mării.”

„Ah, asta totuși e impertinență,” zise Nero.

„Nu, Cezare: numai precauțiune! Și acum binevoiește a subscrie actul,” încheiă Thankmar.

Nero păși lângă masă, pe când Icenii îl încunjurară; el subscrie și sigilă pergamentul.

Tigellinus pregăti celelalte documente necesare pentru Aemilius Plautus și Petronius Turpilianus, și Cezarul le provăză cu sigilul său.

Thankmar incuie documentele cu îngrijire într'o tașcă de piele, pe care o purta la pieptul său. Apoi vorbi către împărat: „Cezare acum ești liber. Pornim imediat la drum. Tribunule, o trăsură închisă pentru împăratul!”

În furie neputincioasă, Cezarul se supuse condițiunilor severe, puse de către barbari, în mijlocul capitalei sale.

Însoțit de patru Icenii cu săbiile scoase el să urcă în trăsură; Tigellinus și Otho călăreau de ambele laturi ale acesteia. Intre pretorianii și între popor ei au lătit vestea, că Cezarul conduce pe barbari la Bajă, spre a le arăta acel loc încântător.

Opt barbari, cu săcurile lor puternice pe umeri, urmau după trăsura împăratului; ei priviau îndărugiți, ca și când ar plecă la războiu.

(Va urmă).

¹⁾ Corabie cu trei rânduri de vase puse peste olaliă

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul.“ Anul VII Nr. 15 cu următorul sumar: A. C. Popovici. Simetrie și dezastru. — C. Teodorian. Sângele Solovenilor. — I. Corbu. Pompei și Herkulanum (poesie). — C. Sandu-Aldea. Pescar de Islanda, (Trad. din Pierre Loti).

„Luceafărul“ Nr. 8 cu următorul sumar: I. Agârbicean. Bădicul Pătruț. — Elena Farago. Noemvrie (poezie). — Elena Farago. O seară (poezie). — Cat. Teodorian. Sângele Solovenilor. — I. U. Soricu. Sonete (poezie). — * * * Iubileul Gazetei. O de Cozmutza. Scrisoare din Paris. — Victor Eftimiu. Corabia cu trei catarge (poezie). — Maria Cunțan. Rugare (poezie). O. C. și A. Tăslăuanu. Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.). — Dări de seamă. S. C. Făgețel; Elena Farago: Traduceri. A. O. M. Găze de N. Urechia. — Cronică. Românii la Roma. Greve studențești. Sărbătoare muzicală în Sibiu. Reviste și ziare. „Tinerimea artistică“. Academia Română. Știri. — Poșta Redacției. — Poșta administrației. — Ilustrațiuni: Dela „Tinerimea artistică.“ Gheorghe Barițiu. Iacob Mureșianu. Aurel Mureșianu. Sada Iacco. Kawa Kami. Caravane la întoarcere.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție rezponz.: Augustin Gruțița.

Cel ce dorește să aibă

RACHIE

ieftină,

FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul

Radovan Popovits, în Ujvidék,

CARTEA

din care poate învăța cum să facă toate rachiurile și cum să manipuleze vinurile.

Prețul acestei cărți e 6 cor.

Tot așa vând materialul necesar cu praf cu tot.

Prețul pentru 100 litre 8 cor.

(12) 4-10

Slăbiciunea

nervositatea, sgârșiturile, bătărea de inimă și necunoscută de când folosim Elsa-Fluidul de Feller. Duzina de probă 6 cor. franco să-ți comandăm dela Eugen V. Feller, Stubica Centrale 82 (cott. Z. gra¹). Dada

Nr. 42 1908.

Publicare de licitațiune.

Pentru darea în întreprindere de edificare din nou a Bisericii parohiale gr-cat. din Archiud (Mezőerked, u. p. Teke), în urma actelor aprobate și a concesiunii esoperate dela Preaven. Consistor Mitropolitan din Blaj cu datul 14 Martie 1908 Nr. 1135. prin aceasta să publică concurs de licitațiune minuendă, care se va ține la fața locului în Archiud în ziua de Sângeorgiu în 6 Maiu n. la 10 oare a. m. cu prețul de strigare statorit în suma de 19,785 cor. 72 fil.

Doritori de a lua în întreprindere acest lucru. să binevoiască a să prezentă pe termenul prețpt la oficiul parohial și a depus cautiunea prescrisă de 10 %. În cât ai încurge și oferte închise, autorii lor au să declare în scris cumă cunoșc planul, preliminarul și condițiunile de edificare, cari până la termenul statorit să pot vedea ori când la oficiul parohial.

Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de a declara de întreprinzător fără considerare la ofert pe acela care i-să va părea mai solid și mai recomandabil între împrejurări

În numele coratoratului bisericesc greco-catolic.

Archiud, la 9 April 1908.

Ioan Macavei,
preot gr-cat.

Cegorian Samson,
corator primar.

(14) 2-2

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

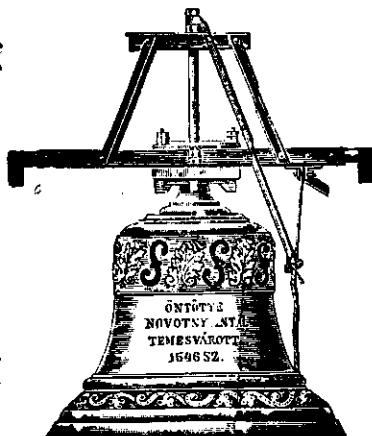
(27) 36-32

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă. pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre întoarcere cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(25) 36-52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întregă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 94.975.294 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9.293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I, curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.